

Eindrapport
Platform Windkracht 3
Deel II Bevindingen

Windenergie in de gemeente Emmen, het gebiedsproces

Voorwoord

De realisatie van windenergie op land is in Nederland volop gaande en doet veel stof opwaaien. Daar waar de windturbines dichterbij komen nemen de vragen, de bezorgdheid en het verzet van omwonenden toe. Dit heeft natuurlijk te maken met de inhoud; hogere turbines vangen meer wind maar zijn ook minder inpasbaar in ons drukbevolkte land. Maar de aanpak, het besluitvormingsproces en eigenaarschap spelen minstens een even grote rol.

Ook Emmen staat – met gemengde gevoelens - op dit moment voor een windopgave. De gemeente Emmen streeft daarbij naar een zo open mogelijk proces waarin de belangen van alle betrokkenen en met name die van de inwoners zorgvuldig worden meegenomen.

De gemeente heeft ons uitgenodigd om hier als platform Windkracht 3 het voortouw in te nemen. Wij hebben graag gehoor gegeven aan dit verzoek. Dit omdat wij ons – vanuit verschillende achtergronden – grote zorgen maken over de huidige gang van zaken elders. We willen ons in gezamenlijkheid sterk maken voor een beter proces rond de realisering van windenergie in Emmen.

Het startschot voor deze opdracht vormde het in november 2014 door de gemeenteraad vastgestelde Regieplan Windenergie. De kern bestond uit het organiseren van gebiedsprocessen door en met inwoners van Emmen en het opstellen van een concept Gedragscode. Deze opdracht zit er voor ons nu op. Wij hebben ons uiterste best gedaan om alle opmerkingen van de inwoners, in welke vorm dan ook zo zuiver mogelijk op te tekenen, te duiden en te vertalen in bevindingen en aanbevelingen.

Het is heel duidelijk dat de inwoners zeer betrokken zijn bij deze ontwikkeling en zich zorgen maken over de mogelijke effecten op hun directe leefomgeving. Tegelijk was er ook bereidheid zich in te zetten voor een goed proces en bijdragen te leveren aan alle argumenten en overwegingen die hierbij komen kijken. Dit verdient groot respect en benadrukt meteen ook het belang van de door de gemeente gekozen aanpak.

Met de afronding van deze fase en deze rapportage ligt de uitdaging voor alle betrokkenen nog steeds op tafel. De kunst is nu met volle kracht verder voort te bouwen op alle kennis, inbreng en ervaringen die in de afgelopen periode zijn opgedaan. Deze rapportage vormt dus geen eindpunt maar juist een nieuw vertrekpunt door de stappen die gaan volgen. Wij hopen dat wij met onze inzet en aanbevelingen een constructieve en waardevolle bijdrage hebben kunnen leveren in het belang van de inwoners van Emmen.

Reinder Hoekstra
directeur Natuur en Milieufederatie Drenthe

Rob Rietveld
Nederlandse Vereniging Omwonenden Windenergie (NLVOW)

Voor u ligt DEEL 2 van de rapportage van platform Windkracht 3. Voor een juist beeld van wat er leeft onder de inwoners van de gemeente Emmen ten aanzien van de komst van windparken, is het essentieel dat ook kennis wordt genomen van DEEL 1, de weergave van alle opgehaalde informatie per gebied.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	5
1.1	Introductie.....	5
1.2	Leeswijzer.....	5
2	Doelstelling en aanpak.....	6
2.1	Positie gemeente Emmen.....	6
2.1.1	De (opgelegde) Doelstelling.....	6
2.1.2	Structuurvisie windenergie Emmen.....	6
2.2	Rol en positie platform Windkracht 3.....	6
2.3	Plan van aanpak en het gevoerde proces.....	7
3	De inbreng (opgehaalde informatie).....	10
3.1	De omwonenden.....	10
3.1.1	Ruimtelijk gebieden.....	11
3.2	Inbreng bewoners Gedragscode.....	18
3.2.1	Algemeen / plan van aanpak.....	18
3.2.2	Resultaten van de peiling.....	19
3.3	Andere partijen.....	22
3.3.1	Erkende Overleg Partners (EOP's).....	22
3.3.2	Leden voormalig Windteam.....	23
3.3.3	Tegenwind Rundeveen (TWR).....	23
3.3.4	Woningcorporaties.....	23
3.3.5	Lokale ontwikkelaars/coöperaties.....	24
4	Bevindingen.....	25
4.1	Algemeen.....	25
4.1.1	Deelname.....	25
4.1.2	Informatiefunctie.....	25
4.1.3	Verskil vertrek- en uitgangspunten gemeente en bewoners.....	25
4.1.4	Rol platform Windkracht 3.....	26
4.1.5	Tijdspanne.....	26
4.1.6	Geen gedragen of gewaardeerde ontwerpen.....	26
4.1.7	Ervaring onderweg.....	26
4.1.8	Nut, noodzaak, taakstelling windenergie.....	27
4.1.9	Alternatieven.....	27
4.1.10	Politiek/bestuurlijke context.....	28
4.1.11	'HANDICAPS': Tijdsspanne en MER-informatie.....	28
4.2	Bevindingen ruimtelijk.....	28
4.2.1	Visueel landschappelijke impact.....	28
4.2.2	De verdeelsleutel.....	28
4.2.3	Aantal windturbines per gebied.....	29
4.2.4	Afstand tot de woningen zo groot mogelijk maken.....	29
4.2.5	Woongebieden binnen 1100 meter.....	29
4.2.6	Insluiting en interferentie.....	29
4.2.7	Hoogte en grootte van de turbine.....	30
4.2.8	Opstellingsvormen en ontwerpruimte zijn maatwerk per gebied.....	30
4.2.9	Natuur.....	30
4.2.10	Open en besloten landschap.....	30
4.3	Bevindingen ruimtelijk per gebied.....	30
4.3.1	Berkenrode.....	30
4.3.2	De Vennen.....	30
4.3.3	Groenedijk.....	31
4.3.4	N34.....	31
4.3.5	Noordersloot.....	31
4.3.6	Pottendijk.....	32

4.3.7	Tuinbouwgebied Klazienaveen	32
4.3.8	Veenschapsweg.....	32
4.3.9	Zwartenbergerweg	33
4.4	Bevindingen gedragscode	33
4.4.1	Minimalisatie overlast.....	33
4.4.2	Compensatie schade	34
4.4.3	Omgangsafspraken	34
4.4.4	Mee profiteren	34
4.4.5	Gebied specifieke afspraken	34
4.4.6	Spiegeling opgehaalde informatie met projectontwikkelaars	34
5	Overwegingen en aanbevelingen	35
5.1	Algemeen.....	35
5.2	Aanbevelingen algemeen.....	35
5.2.1	Grote waarde inbreng en betrokkenheid omwonenden.....	35
5.2.2	Transparante besluitvorming.....	36
5.2.3	Betrokkenheid omwonenden bij besluitvorming	37
5.2.4	Uitnodigen en uitdagen	37
5.2.5	Geen finale keuze	38
5.2.6	Alternatieven.....	38
5.3	Aanbevelingen ruimtelijk.....	38
5.3.1	Verdeelsleutel	38
5.3.2	Overlast omwonenden minimaliseren	39
5.3.3	“LAADVERMOGEN” van het gebied	40
5.3.4	Hoogte van de turbines.....	40
5.3.5	Natuur.....	40
5.3.6	Landschap	41
5.3.7	Relatie met andere functies en de bredere gebiedsopgave	41
5.4	Aanbevelingen gedragscode	41
5.4.1	Algemeen	42
5.4.2	Inhoudelijke bouwstenen per thema.....	43
5.4.3	Minimaliseren overlast	44
5.4.4	Compensatie schade	45
5.4.5	Omgangsafspraken	46
5.4.6	Mee profiteren.....	46

BIJLAGE 1: Ontwerp gedragscode windenergie Emmen

BIJLAGE 2: Enquete onder deelnemers gebiedsproces

1 INLEIDING

1.1 INTRODUCTIE

Platform Windkracht 3 is op verzoek van de gemeente Emmen de afgelopen 5 maanden het gesprek met inwoners aangegaan over de opgave voor de gemeente Emmen om het realiseren van 95,5 MW opgesteld vermogen aan windturbines binnen haar gemeentegrenzen planologische mogelijk te maken. In het kader van deze opdracht hebben we als platform Windkracht 3 een groot aantal bijeenkomsten en ontwerp ateliers in de door de gemeente aangewezen zoekgebieden georganiseerd. Daarnaast hebben we een groot aantal gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen. Primair doel van de bijeenkomsten was met omwonenden opstellingsvarianten te verkennen en input op te halen voor een ontwerp Gedragscode. Bij de uitvoering hiervan signaleerden we dat er nog een duidelijke aanvullende taak lag om de inwoners, meestal omwonenden, te voorzien van informatie waardoor men het geheel in een goed perspectief kan bekijken en beoordelen.

Wij benadrukken dat de informatie die nu via dit rapport wordt overgedragen geen advisering voor locaties van windturbines of uiteindelijke scenario's betreft. Onze aanpak is er op gericht om alle dilemma's en overwegingen van omwonenden die door ons verzameld zijn mee te geven bij de besluitvorming over de uiteindelijke locaties. Dit in de eerste plaats aan het college van B en W en de gemeenteraad maar ook aan alle andere betrokkenen. Verder geven we overwegingen mee over de wijze waarop het college van B en W en de gemeenteraad inwoners kunnen blijven betrekken bij de besluitvorming, zodat zij ook in de toekomst gehoord blijven.

1.2 LEESWIJZER

In de voorliggende rapportage geven we als platform een overzicht van onze bevindingen. Deel I is het moederdocument. Het bevat alle informatie en inbreng die wij opgehaald hebben van inwoners / omwonenden van de door de gemeente aangeduide zoekgebieden. Voor u ligt deel II. Dit deel bevat het geheel van onze bevindingen. In het hierna volgende hoofdstuk 2 geven we een terugblik op de doelstellingen en gevolgde aanpak. In hoofdstuk 3 staat een samenvatting van de opgehaalde informatie uit de diverse bijeenkomsten en de gesprekken met andere partijen en belanghebbenden. In hoofdstuk 4 gaan wij in op onze bevindingen waarbij wij achtereenvolgens ingaan op het proces, de ruimtelijke aspecten, de randvoorwaarden (gedragscode) en de visie van overige gesprekspartners.

Vervolgens kijken wij terug op alle ingewonnen informatie in hoofdstuk 5 en beschrijven we de "rode draad" en aanbevelingen die we meegeven aan het college van B en W en de gemeenteraad. Dit vanuit het perspectief om de inbreng van inwoners van Emmen een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming van de gemeenteraad over de opstelling van windturbines in de gemeente Emmen.

Bijlage 1 bevat een opzet voor het Windakkoord Emmen; dit is een eerste uitwerking van een model gedragscode. Bijlage 2 bevat de resultaten van een enquête onder deelnemers van het gebiedsproces.

STATUS ZOEKGBIEDEN NOORDERSLOOT EN VEENSCHAPSWEG

Het gebiedsproces van platform Windkracht 3 is gestart na vaststelling van het regieplan in november 2014. In het zuidelijke gedeelte van Emmen is het gebied Noordersloot daarin opgenomen als zoekgebied. Het college van B en W heeft begin maart 2015 het voornemen bekend gemaakt het gebied Veenschapsweg als negende zoekgebied toe te willen voegen.

Op 19 mei 2015 heeft het College van B en W op grond van de concept Milieueffectrapportage vervolgens geconstateerd dat de gebieden Noordersloot en Veenschapsweg niet ontwikkelbaar zijn in verband met de natuurbeschermingswetgeving vanwege de nabije ligging van het Natura 2000-gebied Bargerveen. Het college heeft op basis daarvan besloten het gebied Veenschapsweg niet voor te stellen als negende zoekgebied aan de gemeenteraad.

Het platform rapporteert voor alle gebieden wat er in de door ons doorlopen gebiedsprocessen is opgehaald en door omwonenden is ingebracht. Voor de gebieden Noordersloot en Veenschapsweg betekent dit dat in dit rapport deze twee gebieden op een zelfde manier zijn weergegeven als alle andere zoekgebieden. Daarmee doen we in onze ogen recht aan de tijd en moeite die omwonenden in dit proces hebben gestoken zonder afbreuk te doen aan de besluitvorming van het college van B en W en de gemeenteraad.

2 DOELSTELLING EN AANPAK

In dit hoofdstuk beschrijven we de achtergronden en aanleiding voor het gebiedsproces dat door ons is uitgevoerd, de doelstellingen die de gemeente daarbij voor ogen heeft en de wijze waarop wij daar als platform invulling aan hebben gegeven.

2.1 POSITIE GEMEENTE EMMEN

2.1.1 DE WINDENERGIE OPGAVE

Op grond van de landelijke taakstellingen voor wind op land en de afspraken met het Rijk heeft de provincie bepaald dat in de gemeente Emmen 95,5 MegaWatt aan windenergie mogelijk moet worden gemaakt. Dit is vastgelegd in het regieplan windenergie provincie Drenthe. De gemeente Emmen heeft – na aanvankelijk verzet tegen deze taakstelling - uiteindelijk zelf de regie gevraagd om deze taak in te vullen. Dit vanuit de achtergrond - nu deze taak is opgelegd - het proces in elk geval zo in te kunnen richten dat maximaal kan worden ingespeeld op de zorgen en wensen van haar inwoners. Deze regierol is door de provincie ook aan de gemeente toebedeeld.

In november 2014 heeft de gemeenteraad het Regieplan Windenergie Emmen vastgesteld. Hierin staat het proces beschreven hoe de 95,5 MW aan windturbines mogelijk gemaakt wordt en welke voorwaarden de gemeente hier aan wil stellen. In dit regieplan is de aanpak en invulling voor realisering van deze taakstelling beschreven.

Het belangrijkste besluit voor de realisering van deze windopgave is de vaststelling van een gemeentelijke Structuurvisie Windenergie. Hierin worden de gebieden voor plaatsing van windturbines definitief aangewezen en worden ruimtelijke randvoorwaarden vastgesteld waarbinnen windenergie kan worden ontwikkeld in de gemeente Emmen.

De gemeente Emmen wil de overlast en gezondheidsrisico's voor inwoners zoveel mogelijk beperken en wil helpen regelen dat een deel van de baten van windenergie ook bij de inwoners terecht komt. Daarom wil de gemeente dat de windturbines op een zo groot mogelijke afstand van woongebieden komen. Dit uitgangspunt is in het regieplan vertaald naar een minimale afstand van circa 1100 meter tot woongebieden. Samen met andere ruimtelijke randvoorwaarden is dit vertaald in een belemmeringenkaart. Op grond van de gekozen criteria en de belemmeringen zijn in het regieplan acht zoekgebieden benoemd waar mogelijk windturbines kunnen komen. In april 2015 is door het college van B en W een negende zoekgebied toegevoegd, de Veenschapsweg. Op basis van de eerste uitkomsten van de Milieueffectrapportage is dit voorstel voor een extra zoekgebied in mei 2015 teruggetrokken door het college van B en W.

2.1.2 DE STRUCTUURVISIE WINDENERGIE EMMEN

Met de vaststelling van het regieplan is de gemeente formeel gestart met de voorbereiding van het ruimtelijk besluit, de structuurvisie. Daarvoor is een Milieu Effect Rapportage (MER) nodig. Deze heeft de gemeente in november 2014 eveneens opgestart met de terinzagelegging van een startnotitie voor het MER-onderzoek.

Het door ons gevoerde gebiedsproces liep parallel met het gemeentelijk proces van de plan m.e.r. en de structuurvisie.

2.2 DE ROL EN POSITIE PLATFORM WINDKRACHT 3

Omdat de gemeente bijzonder veel waarde hecht aan de inbreng van inwoners bij het tot stand komen van de besluitvorming, is platform Windkracht 3 in het leven geroepen. Vanuit een onafhankelijke positie hebben we als Platform de opdracht gekregen om zorg te dragen voor de inwonersinbreng ter voorbereiding van de besluitvorming door het college van B en W en de gemeenteraad. We kregen daarbij ondersteuning van de gemeente Emmen.

De gemeente wil een situatie creëren waarin partijen de dialoog met elkaar aangaan over de voorwaarden voor het realiseren van windenergie / windparken. Daarnaast wil de gemeente verkennen welke mogelijkheden er zijn voor een zo gunstig mogelijke oplossing voor het realiseren van de opgelegde doelstelling in de aangewezen gebieden. Ook wil de gemeente de omwonenden informeren over compensatie, mede-ontwikkelaarschap, financiële participatie en andere belangrijke punten voor omwonenden die opgenomen kunnen worden in een gemeentelijke gedragscode die als randvoorwaarde voor ontwikkeling van windenergie dient.

Opdracht platform Windkracht 3 (uit het Regieplan windenergie Emmen)

De primaire opdracht die platform Windkracht 3 van de gemeente Emmen heeft gekregen is het organiseren van (vier) gebiedsprocessen, met de daarbij horende gebiedsontwerpen en het ophalen van gebiedswensen.

Als tweede element lag er de opdracht om met omwonenden opstellingsvarianten te ontwerpen en wensen voor de ontwerp Gedragscode op te halen.

Als derde om een ontwerp per gebied op te stellen in de vorm van scenario's (opstellingen). Dit betreft het aantal windturbines en een beschrijving van hoe om te gaan met andere mogelijkheden en kansen die zich in relatie tot dat gebied voordoen.

Het geheel te vertalen in een rapportage van de bundeling van de uitkomsten van de gebiedsprocessen (deze rapportage) en een concept Gedragscode (bijlage 2).

Doelen

Met de hiervoor beschreven opdrachten wil de gemeente een situatie creëren waarin partijen de dialoog met elkaar aangaan over de voorwaarden voor het realiseren van windenergie. Daarnaast wil ze een beeld krijgen hoe een voor het gebied zo gunstig mogelijke oplossing eruit ziet voor het realiseren van de opgelegde doelstelling aan opgesteld vermogen windturbines in de aangewezen gebieden binnen de gemeente Emmen.

Tijdens het proces bleek het verstrekken van kennis over windenergie en windturbines op zich minstens zo waardevol. Evenals het informeren van de omwonenden over welke vormen van compensatie, mede-ontwikkelaarschap en financiële participatie er zijn. Dit om omwonenden ook een kader te geven waarbinnen en waarover afspraken gemaakt kunnen worden.

Resultaat

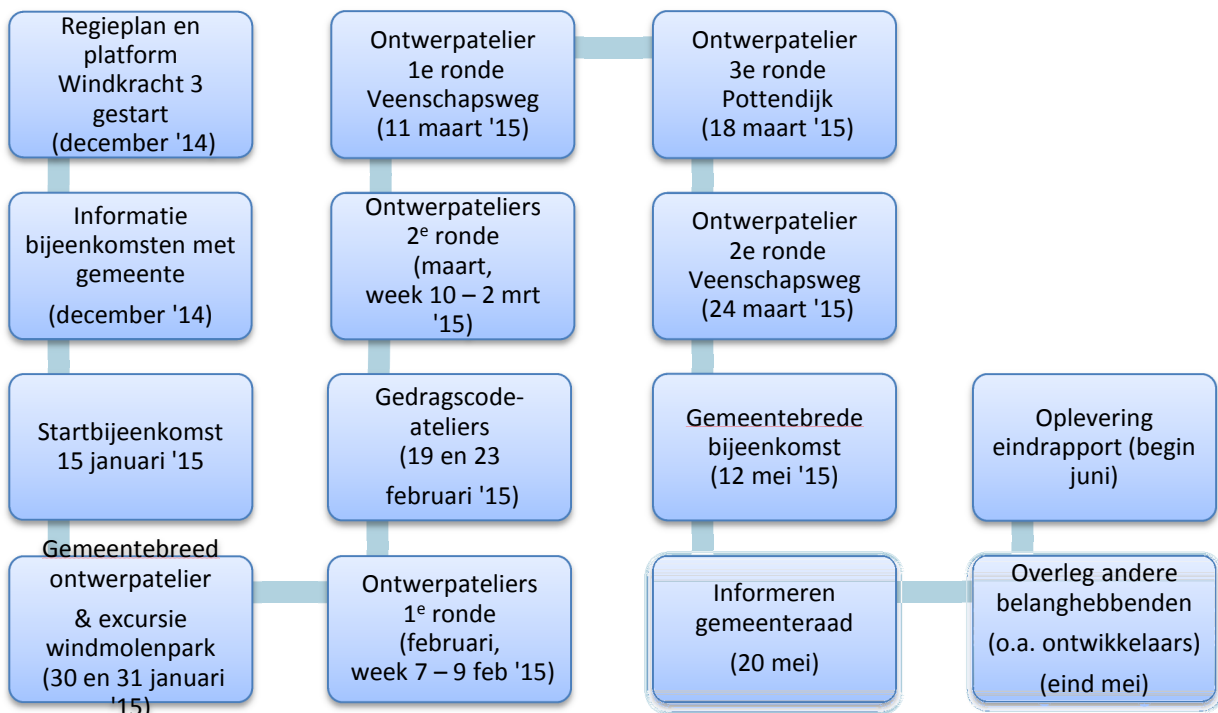
Het beoogde resultaat voor de gemeente was een gebiedsontwerp per gebied. Dat gebiedsontwerp behelst tenminste een lijst van bevindingen, die bestaat uit zowel ruimtelijke opstellingsvarianten als planologisch randvoorwaarden.

2.3 DE AANPAK EN UITVOERING

We hebben de afgelopen maanden een groot aantal bijeenkomsten georganiseerd voor de inwoners van de gemeente Emmen (én omwonenden uit andere gemeenten van de zoekgebieden). Naar alle omwonenden die binnen een straal van ongeveer 2,5 km van een zoekgebied wonen, is een uitnodiging verstuurd om deel te nemen aan deze bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomsten is onder andere ingegaan op de ontwerp-opgave voor windparken in de geselecteerde zoekgebieden en de mogelijke bouwstenen voor de concept Gedragscode Windenergie Emmen. Daarnaast hebben we aandacht en tijd besteed aan het informeren van inwoners over de belemmeringen- en de inventarisatiekaart, toelichting van het gemeentelijk proces, aspecten van windenergie en windparken in het algemeen en de mogelijkheden voor energie / windcoöperaties.

Figuur 1: Excursie naar een windpark in Dronten

Figuur 2: Overzicht van de bijeenkomsten

Wij hebben in de periode van januari 2015 tot en met mei 2015 bijeenkomsten georganiseerd waarbij we omwonenden van de zoekgebieden gelegenheid hebben gegeven mee te denken over de plaatsing van windturbines in de verschillende zoekgebieden en over de inhoud van de concept Gedragscodetateliers. Daarnaast hebben we informatie gegeven over diverse aspecten van windenergie in het algemeen.

Zo'n 250 à 300 omwonenden van de zoekgebieden hebben de avonden bijgewoond.

Naast het gebiedsproces met omwonenden hebben we gesprekken gevoerd met andere belanghebbenden; woningcorporaties, energiecoöperaties (i.o.), projectontwikkelaars (twee gezamenlijke bijeenkomsten en één individueel), leden van het voormalige Windteam, EOP's (Erkende Overleg Partners), individuele burgers en initiatiefnemers van alternatieven voor wind. We hebben tweemaal overlegd met wethouder Van der Weide en ook tweemaal met het projectteam van de gemeente dat zich met het opstellen van de m.e.r. en de Structuurvisie bezighoudt.

Figuur 3: Eerste gemeentebrede bijeenkomst

Een overzicht van de gehouden activiteiten door platform Windkracht 3 (schematisch weergegeven in figuur 2):

- Voorbereiding: bijdragen geleverd aan de serie van vier voorlichtingsbijeenkomsten gemeente (november en december 2014).
- Organisatie van een startbijeenkomst (januari 2015). Platform Windkracht 3 is geïntroduceerd en we hebben onze aanpak gepresenteerd.
- Gemeentebrede bijeenkomsten voor alle gebieden (2 dagen en een excursie). Hiervoor zijn alle omwonenden binnen een straal van 2,5 km van een zoekgebied met een huis aan huis verspreide brief uitgenodigd.
- Eerste ronde ontwerpateliers waarin aantal gebieden gecombineerd zijn in verband met hun samenhang.
- Tweede ronde ontwerpateliers. In zowel de eerste als de tweede bijeenkomst zijn zowel ruimtelijke ontwerpen met een 3D visualisatietool als onderwerpen voor de concept Gedragscode behandeld.
- Voor het gebied Pottendijk is een derde ontwerpatelier georganiseerd vanwege de omvang van het zoekgebied.
- Voor het later door het college van B&W toegevoegde gebied Veenschapsweg is de gemeentelijke voorlichtingsbijeenkomst ondersteund en zijn vervolgens twee ontwerpateliers georganiseerd. Dit gebied is uiteindelijk niet als zoekgebied voorgedragen aan de raad en daarmee ook afgefallen als zoekgebied.
- Het geheel is aan de deelnemers teruggekoppeld en afgesloten op een tweede gemeentebrede bijeenkomst op 12 mei 2015.
- Op de website van de gemeente is een platform Windkracht 3 pagina bijgehouden, www.emmen.nl/windkracht3.
- Er zijn 5 nieuwsbrieven uitgebracht om deelnemers en andere inwoners die hier om gevraagd hebben op de hoogte te houden en van informatie te voorzien.
- We hebben tweemaal onze voortgang gepresenteerd aan de gemeenteraad.
- Er is een groot aantal gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen.
- Er is een evaluatie-enquête onder de deelnemers van het gebiedsproces gehouden in april 2015. De resultaten zijn weergegeven in bijlage 2.

3 DE INBRENG (OPGEHAALDE INFORMATIE)

In dit hoofdstuk geven we de informatie weer die we hebben opgehaald tijdens alle bijeenkomsten en gevoerde gesprekken met omwonenden en vervolgens andere belanghebbenden. Daarbij is onderscheid gemaakt in de reacties en inbreng van de deelnemers op het proces, de ruimtelijke inbreng (ontwerp-opgave) en de inbreng op de concept Gedragscode.

3.1 DE OMWONENDEN

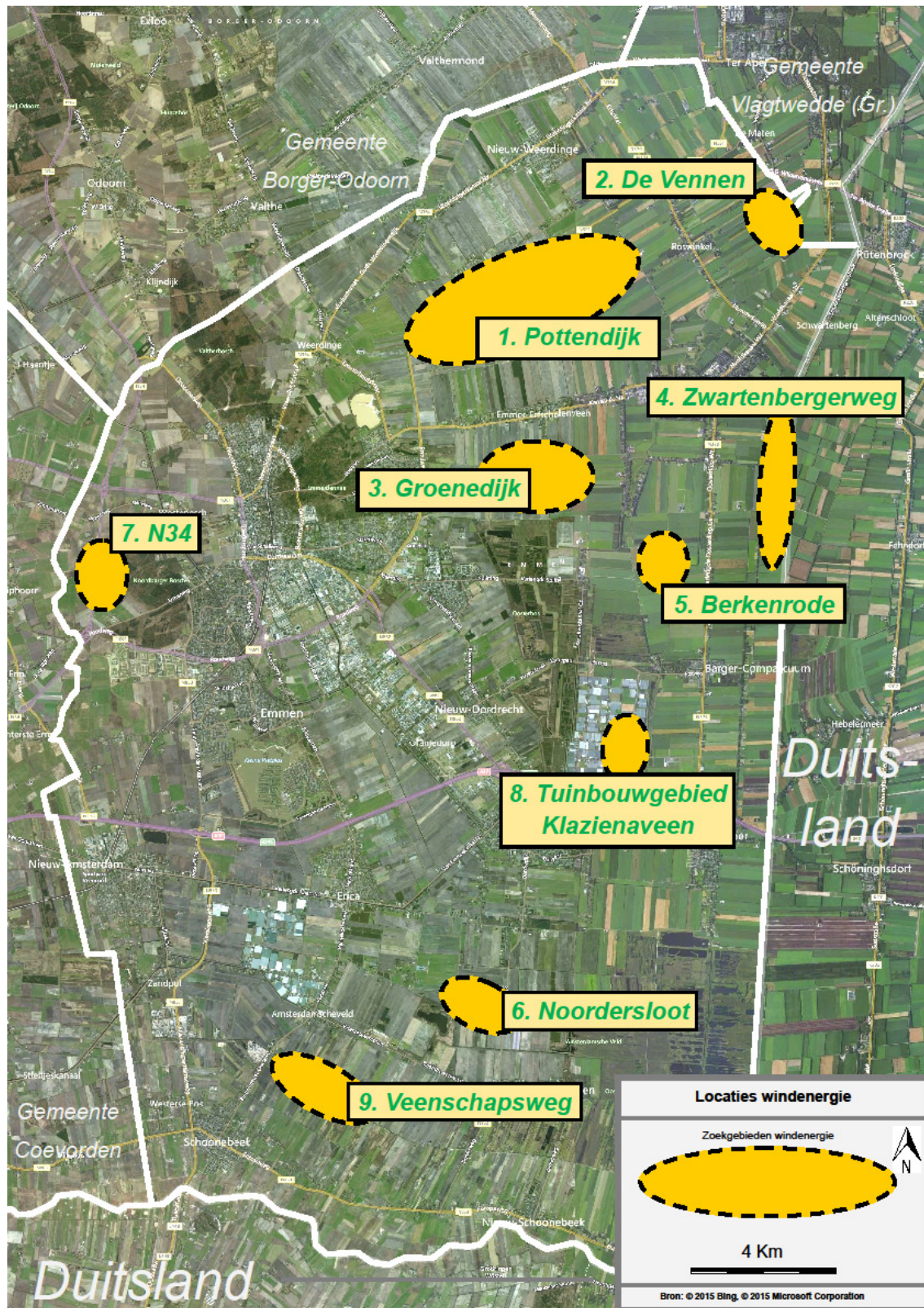
Allereerst geven we hier per gebied een korte samenvatting van hetgeen door platform Windkracht 3 opgehaald is bij omwonenden van de zoekgebieden (ontwerpateliers, brieven en e-mails). Deze samenvatting is een compacte weergave van het totaal aan beschikbare informatie. Het is echter wel zo, dat deze niet zonder kennisname van de totale verslaggeving van de gebieden (deel I) gelezen en geïnterpreteerd kan worden. Verder kan niet gesproken worden over 'de inwoners vinden' omdat voor elke inwoner de prioritering anders ligt.

Er is heel veel informatie uitgewisseld en inbreng geleverd. Tijdens de ontwerpateliers is aandacht besteed aan de verschillende aspecten die spelen bij het plaatsen van windturbines. Omwonenden hebben meer kennis kunnen vergaren over windturbines. Hoe zien ze eruit, hoe hoog zijn ze? Wat doet afstand of bebossing? Daarnaast hebben omwonenden verschillende 'voorbeeld' opstellingen ontworpen en in de gebieden geplaatst en aan de hand van een 3D-visualisatie kunnen ervaren wat de impact is op de omgeving. Daarin is zowel met 3 MW windturbines (ashoogte 100 meter) als met 4 MW windturbines (ashoogte 129 meter) gewerkt. Ook is bij de ontwerpateliers aandacht besteed aan de wensen van de omwonenden ten aanzien van afspraken en de inhoud van de concept Gedragscode. In hoofdstuk 3.2 is de samenvatting van de inbreng van omwonenden over de gedragscode weergegeven.

Iedere omwonende die zich heeft aangemeld voor het gebiedsproces heeft vrij en zonder ruggenspraak kunnen spreken. Belangrijke waarborg voor de open sfeer waarin gesproken kon worden is dat de inbreng niet herleidbaar is tot individuen. Ook is de informatie niet vastgelegd als de collectieve mening van omwonenden uit een specifiek gebied. De deelnemers hebben dus de ruimte gekregen om hun mening en opmerkingen te maken zonder dat zij hierop aangesproken kunnen worden. De deelnemers hebben ook nadrukkelijk aangegeven dat zij niet voor andere inwoners van het gebied willen en kunnen spreken. Verder kan niet met zekerheid gesteld worden dat de deelnemers aan een ontwerpatelier van een gebied ook daadwerkelijk inwoner zijn van dat gebied. Platform Windkracht 3 heeft de deelname aan de ontwerpateliers opengesteld voor alle mensen die zich hebben aangemeld. Er zijn ook inwoners die aan ontwerpateliers van meerdere zoekgebieden hebben deelgenomen.

3.1.1 RUIMTELIJK GEBIEDEN

Op de kaart hieronder zijn de gebieden weergegeven die door de gemeente zijn aangewezen als zoekgebied voor windenergie.

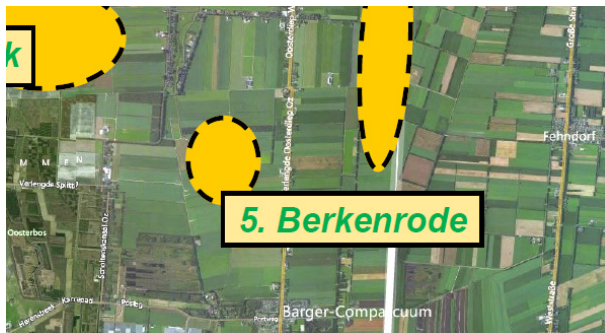

Figuur 4: Kaart met de aangewezen zoekgebieden voor windenergie

Voor de omwonenden van de zoekgebieden zijn meerdere ontwerpateliers georganiseerd. Gestart is met een gemeentebrede bijeenkomst waar alle omwonenden van de zoekgebieden welkom waren. Er is aandacht besteed aan het vraagstuk van de verdeling van 95,5 MW windenergie binnen de gemeentegrenzen. Daarna zijn per zoekgebied twee ontwerpateliers georganiseerd. Voor het zoekgebied Pottendijk is een derde ontwerpatelier georganiseerd omdat dit grootste zoekgebied gezien haar vele ontwerpruimte nog een extra verdiepingsslag vereiste.

De inbreng / participatie leidt niet tot gedragen ontwerpen of uitkomsten. Dit heeft te maken met de voorgeschiedenis en achtergrond van de besluitvorming, de beladenheid van de windopgave en de impact van plaatsing van windturbines. Dit tezamen met het gegeven dat voor veel gebieden de uitkomst *geen* windturbines ook nog een optie is, maakt dat het in dit stadium niet mogelijk is om te komen tot mede door omwonenden gedragen ontwerpen. Van uitkomsten in de zin van gunstigste (of vanuit omwonendenperspectief gezien minst slechte varianten) kan in dit stadium geen sprake zijn. De nadrukkelijke wens en eis van de deelnemers was dat de opstellingen niet worden gepresenteerd of worden gelezen als hun uitkomst. Dit is en wordt door ons nadrukkelijk gerespecteerd.

3.1.1.1 Berkenrode

Tussen Emmer-Compascuum en Barger-Compascuum ligt het zoekgebied Berkenrode. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 windturbines worden geplaatst

Figuur 5: Zoekgebied Berkenrode

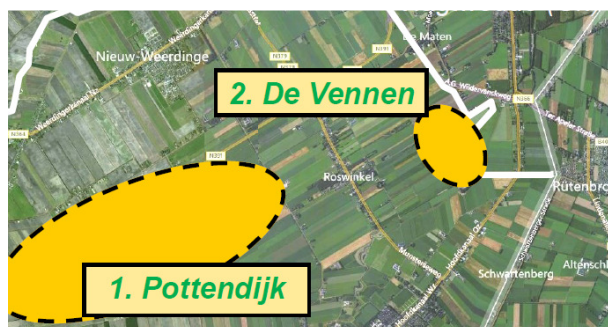
Constaties tijdens de ateliers waren dat de zoekruimte slechts een zeer beperkt aantal opstellingen mogelijk maakt. Plaatsing binnen de grenzen van het zoekgebied leidt automatisch tot een zwerm en cluster dat qua ontwerp geheel bepaald wordt door de grenzen van het gebied. Een lijnopstelling is niet mogelijk. Hiervoor zouden windturbines 'buiten de lijntjes' van de belemmeringenkaart moeten worden geplaatst.

De reacties op de 4 MW optie in plaats van 3 MW (turbines met een ashoogte van 120 – 135 meter in plaats van 100 meter) waren eenduidig afwijzend, vanwege de grote impact die het op de omgeving heeft. Verder is onder andere gewezen op samenhang met de toeristische / recreatieve waarden en het effect op natuurgebied de Runde.

Bij Berkenrode speelt de aanwezigheid van onder andere De Runde (natuurgebied), het Veenpark (toeristisch-recreatief gebied) en het Veenparkkanaal (Veenvaart, recreatieve route) een rol. Deelnemers geven aan dat deze waarde hebben en dat investeringen die zijn gedaan teniet kunnen worden gedaan door de komst van windturbines.

De deelnemers zien een groot risico van insluiting met windturbines in andere gebieden (Pottendijk, Duitsland, Zwartenbergweg). Het is een sterke wens om een zo groot mogelijke afstand te bewaren tot alle solitaire woningen.

3.1.1.2 De Vennen

De Vennen is het meest noordelijke zoekgebied van de gemeente Emmen en ligt bij de grens met Duitsland en de gemeente Vlagtwedde. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 windturbines worden geplaatst.

Figuur 6: Zoekgebied De Vennen

Constatering tijdens de ontwerp ateliers was dat de beperkte zoekruimte slechts een zeer beperkt aantal varianten in opstellingen mogelijk maakt. De relatief kleine omvang van het zoekgebied maakt het moeilijk een 'herkenbare' opstelling te maken. Een aantal deelnemers aan de ateliers gaf aan dat een lijnopstelling bij een besluit tot plaatsing de 'voorkeur' heeft. Een lijnopstelling is echter moeilijk te realiseren gelet op de belemmeringen van de inventarisatiekaart. Hiervoor moeten windturbines 'buiten de lijntjes' worden geplaatst. Dit kan niet op basis van het 1100 meter afstand criterium of alleen indien woningen, die binnen deze afstand vallen, onderdeel vormen van het windpark en daar afspraken over worden gemaakt.

De mogelijkheid om het aantal windturbines te verminderen maar daarvoor in de plaats vier hogere windturbines te plaatsen van 4 MW in plaats van 3 MW werd niet als een optie gezien; 4 MW windturbines met ashoogte van 120-135 meter ervaart men als veel te groot voor dit kleine gebied.

Door een aantal omwonenden is aangekaart dat een aantal groepen van woningen niet is opgenomen als 'woongebied' wel degelijk een woongebied is. Tot deze woningen zou ook de afstand van 1100 meter moeten worden toegepast. De term 'mini-linten' kwam naar voren als beschrijving voor deze linten. Ook ten aanzien van solitaire woningen kwam de wens naar voren een zo groot mogelijke afstand aan te houden.

Door een aantal deelnemers is gesteld dat wanneer er windturbines in Pottendijk komen dat dan De Vennen en Groenedijk niet moeten worden ontwikkeld. Andersom zou Pottendijk vrij moeten blijven als er windturbines in Groenedijk en De Vennen komen. Dit volgt uit de wens insluiting te voorkomen. Houd hierbij ook rekening met de windturbines die in Duitsland staan.

Tot slot is aangegeven dat De Vennen een gebied is waar rust en natuur de overhand hebben. Ook is er veel geld geïnvesteerd in het behoud van natuur. Mooie fiets- en wandelroutes hebben een grote aantrekkingskracht op toeristen.

3.1.1.3 Groenedijk

Het zoekgebied Groenedijk ligt tussen Nieuw-Dordrecht en Emmer-Compasuum. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 tot 10 windturbines worden geplaatst.

Figuur 7: Zoekgebied Groenedijk

Het gebied Groenedijk ligt relatief dicht bij Pottendijk, Berkenrode, Zwartenbergweg en De Vennen waardoor er volgens omwonenden snel sprake is van insluiting. Windturbines in Pottendijk leiden volgens omwonenden automatisch tot insluiting met Groenedijk. Bij plaatsing van windturbines in Groenedijk, De Vennen, Pottendijk en Duitsland zie je vanuit Groenedijk één groot windpark.

Windturbines van 4 MW in plaats van 3 MW ervaart men als veel te groot voor dit kleine gebied. Aan de andere kant vindt men het gebied ook te klein voor 5 windturbines (van 3 MW).

De clusteropstelling werd over het algemeen als minst storend en meest rustig ervaren. Tijdens de sessies is ook een opstelling ontwikkeld waarbij de windturbines in een cirkel zijn neergezet. Deze werd qua impact 'positiever' gewaardeerd omdat deze van alle zijden dezelfde aanblik gaf.

Visuele impact van windturbines in het gebied wordt verminderd door het omsluitende groen. Bij een opstelling dient hier in dit gebied specifiek rekening mee te worden gehouden.

3.1.1.4 N34

N34 is het zoekgebied voor windenergie in het westelijk deel van de gemeente Emmen. Het ligt tegen de nieuwe woonwijk Delftlanden aan en ligt aan de grens met de gemeente Coevorden. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 tot 7 windturbines worden geplaatst.

Figuur 8: Zoekgebied N34

De deelnemende omwonenden hebben veel kritiek op en twijfels over de eerder opgestelde belemmeringenkaart en later over de inventarisatiekaart. Vraagtekens worden onder andere geplaatst bij de contouren van het tankstation, de aan te houden afstand tot de laagvliegroute, afstand tot woongebieden en gasleidingen.

Daarnaast speelt de Sleenerstroom bij de inbreng een grote rol. Gewezen is op de cultuurhistorisch en landschappelijk waarde. Windturbines zullen dit gebied aantasten. De gemeente zou de eigen waardenkaart meer gewicht moeten geven in de afweging conform hun eigen beleidsnotitie over dit gebied. Plaatsing in het beekdallandschap betekent dat windturbines op geen enkele wijze zijn te camoufleren volgens omwonenden. Het besluit van de gemeenteraad ten aanzien van de Structuurvisie 2020 zou volgens de inbrengers bebouwing in dit gebied ook onmogelijk maken. Het zou dan niet te verklaren zijn dat er wel windturbines kunnen worden geplaatst. Ook is het gebied een oversteekplaats voor reeën en wild richting het beekdal.

De deelnemers van het gebiedsproces zien ook economische nadelen van de ontwikkeling van een windpark aan de N34. Zo zou de toekomstige verbreding van de N34 door het windpark worden belemmerd. Dit zal volgens de inbrengers nadelige economische effecten kunnen hebben voor de gemeente Emmen.

Verder vragen omwonenden aandacht voor de (toekomstige) windturbines in Coevorden. Deze windparken kunnen mogelijk visueel 'samenwerken'. Ook dient rekening gehouden te worden met het zicht uit en effecten op de woningen in Erm, Diphorn, Delftlanden, Westenesch en de oostrand van Sleen. Slagschaduw kan ook impact hebben op Westenesch. Bij plaatsing van windturbines rond het bos kan het bos dienen als buffer richting de woonwijk Delftlanden. Het vermindert de landschappelijke impact, maar neemt dit niet in zijn geheel weg.

Ook is geopperd 'buiten de lijntjes' van de belemmeringenkaart te kijken, bijvoorbeeld naar het plaatsen van windturbines langs de rondweg aan de kant van het Emmtec-terrein.

3.1.1.5 Noordersloot

Figuur 9: Zoekgebied Noordersloot

Noordersloot is het zoekgebied dat in het zuiden van de gemeente Emmen ligt. Voordat de Veenschapsweg als mogelijk negende zoekgebied werd toegevoegd door het college van B en W, was dit het enige zuidelijke gebied. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 windturbines worden geplaatst. Vanwege de relatie met de natuurwetgeving is het college van B en W voornemens dit zoekgebied te laten vervallen.

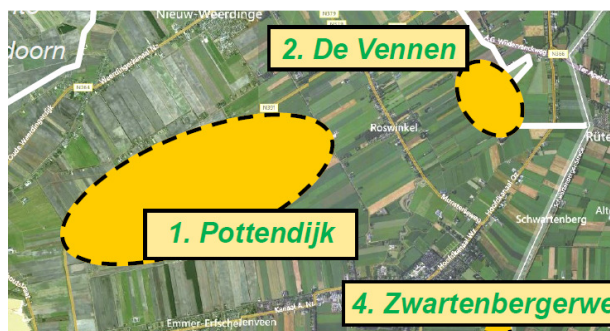
Door de omwonenden zijn redenen van natuur-, landschappelijke en archeologische waarden veelvuldig genoemd. Waaronder het foerageren en trekken van diverse soorten vogels.

Daarnaast ervaren omwonenden snel interferentie en insluiting met windparken in Duitsland bij het Bargerveen, Schoonebeek en Coevorden.

De relatief kleine omvang van het zoekgebied maakt het moeilijk een ideale (minst slechte) opstelling te bepalen. Over het algemeen werd gesteld dat een lijnopstelling bij een besluit tot plaatsing de voorkeur heeft. De lijn onderbreken is niet wenselijk, zoals duidelijk werd bij de variant waar vier windturbines in lijn stonden en 1 molen 'opzij'. 'Positiever' werd een opstelling gewaardeerd waarbij langs de Kommerdijk een lijnopstelling werd geplaatst.

Plaatsing van 4 MW in plaats van 3 MW windturbines werden door deelnemers als te hoog ervaren.

3.1.1.6 Pottendijk

Figuur 10: Zoekgebied Pottendijk

Pottendijk is van de zoekgebieden in het regieplan windenergie Emmen het grootste gebied. Op grond van een technische raming kunnen hier mogelijk 5 tot 32 windturbines worden geplaatst. Het regieplan geeft als minimale ontwerp opgave 17 windturbines voor het gebied. Er zijn binnen het zoekgebied ten opzichte van de andere zoekgebieden relatief veel verschillende opstellingen mogelijk zowel qua aantal en qua ontwerp.

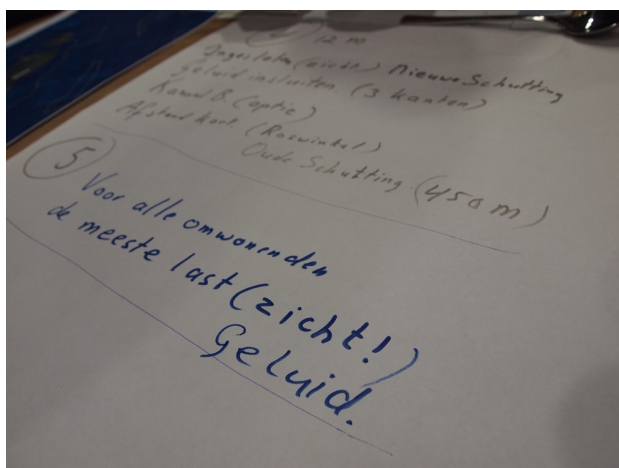
Tijdens de ontwerp ateliers blijkt dat het ook mogelijk is om het zoekgebied in tweeën te knippen en windturbines in het oosten of het westen te plaatsen. Plaatsing in oost en west levert voor solitaire woningen insluiting op, wat door omwonenden is aangegeven als niet wenselijk.

Daarnaast speelt de discussie concentratie versus spreiding van windparken over de gemeente Emmen in Pottendijk sterk. Inwoners van Pottendijk geven aan het niet eerlijk te vinden als alles of een groot deel in Pottendijk geplaatst zou worden. Voorkeur is geen windturbines in Pottendijk. Bij het intekenen werd duidelijk dat het acceptatieniveau tot een beperkt aantal windturbines gaat, hogere aantallen (17, 22 en 26) werden niet of nauwelijks ingetekend. Omwonenden hebben aangegeven een duidelijke wens te hebben een zo groot mogelijke afstand aan te houden tot woningen (linten maar ook solitaire woningen).

Overige opmerkingen ten aanzien van de opstellingen:

- Enkele lijn geeft rustig beeld.
- Zwerm versus dubbele lijn: een zwerm is altijd een zwerm ongeacht het standpunt van de kijker. Een dubbele lijn wordt vanaf diverse gezichtspunten niet als zodanig herkend.
- Niet meer dan twee rijen, anders wordt het té.
- Kies voor een zo groot mogelijke afstand tot omwonenden, accepteer een 'landschappelijk niet logische'-opstelling.

Er wordt gesteld dat wanneer er windturbines in De Vennen en Groenedijk komen Pottendijk niet moet worden gebruikt en andersom. Dit volgt uit de wens insluiting te voorkomen.

Figuur 11: Ontwerpatelier Pottendijk

Met betrekking tot de hoogte worden tegengestelde geluiden gehoord. Enerzijds zouden windturbines niet te hoog mogen worden om zo verlichting op de windturbines te voorkomen en om de visuele impact te beperken. Anderzijds wordt gesteld dat wanneer bij een hoger aantal MW per windturbine er minder windturbines nodig zijn dat 'voordelen' kan hebben. Een aantal deelnemers vond dat de optie minder windturbines van 4 MW niet hoeft worden uitgesloten mits er minder windturbines komen. Er dient in een dergelijke situatie een duidelijk maximum aantal MW's te worden bepaald voor het gebied.

In Pottendijk is volgens omwonenden al relatief veel geluidhinder vanwege het lawaaisportcentrum, de heliport, de hoogspanningsleiding en de (toekomstige verbreding van de) provinciale weg. In relatie tot de windturbines wordt dit aspect op twee manieren naar voren gebracht. De bestaande geluidhinder mag niet toenemen door windturbines, dus plaats ze hier niet (of houd hier op zijn minst rekening mee) en indien ze komen moet er iets gebeuren aan de bestaande maar ook de toekomstige overlast. Bijvoorbeeld door investeringen in het verminderen van het bestaande geluid, door geluidswerende maatregelen zoals geluidswallen of overkapping van huidige geluidsbronnen.

Daarnaast speelt er het mogelijke gegeven dat de 'natuurlijke camouflage' (het productiebos) weg zal vallen. Ook is aangeraden rekening te houden met de overheersende windrichting (zuidwest), dit zal bij plaatsing van de windturbines invloed hebben op de omwonenden. Door omwonenden is aangekaart dat een aantal wijken zoals Siepelveen, Nieuw Schuttingkanaal en het Verbindingskanaal wel degelijk een woongebieden is. Tot deze woningen zou ook de afstand van 1100 meter moeten worden toegepast.

3.1.1.7 Tuinbouwgebied Klazienaveen

Figuur 12: Zoekgebied Tuinbouwgebied Klazienaveen

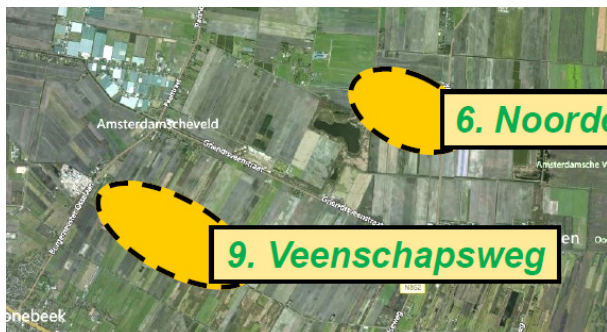
In het regieplan windenergie Emmen werd aanvankelijk uitgegaan van zeven zoekgebieden. Eind november heeft de gemeenteraad besloten het Tuinbouwgebied Klazienaveen toe te voegen als zoekgebied. Op grond van een technische raming kunnen in dit zoekgebied mogelijk 5 windturbines worden geplaatst. In het zoekgebied ontstaat wel iets meer ontwerpruimte als omliggende grondeigenaren onderdeel uit gaan maken van het project. Deze situatie is ook onder de loep genomen.

Omwonenden geven aan dat het een belangrijk toeristisch en recreatief gebied is. Het Veenpark, de Veenvaart en het sportlandgoed zouden te lijden hebben onder de plaatsing van de windturbines. Door deelnemers wordt de aanwezigheid genoemd van de Runde. Windturbines zijn hier volgens deelnemers ongewenst vanwege de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het gebied vormt een verbinding met het Natura 2000 gebied Bargerveen en wordt onder andere gebruikt door vogels en vleermuizen. Daarom zouden in ieder geval niet aan beide zijden van de Runde windturbines moeten komen.

Ook verwachten omwonenden veel overlast te ondervinden. In de omgeving is veel bewoning en er is al veel (licht)overlast van de kassen.

De mogelijkheid is bekeken om minder windturbines te plaatsen maar hoger (4 MW in plaats van 3 MW). De overheersende opinie is dat dit een te grote impact heeft op het landschap gezien het al kleine zoekgebied.

3.1.1.8 Veenschapsweg

Figuur 13: Zoekgebied Veenschapsweg

De Veenschapsweg heeft een technische ontwerpruimte voor vijf tot tien windturbines. Door omwonenden zijn redenen van natuur-, landschappelijke en archeologische waarden veelvuldig genoemd. Waaronder het foerageren en trekken van diverse soorten vogels. Vanwege de relatie met de natuurwetgeving heeft het college van B en W dit zoekgebied laten vervallen.

De omwonenden ervaren in en rond de Veenschapsweg snel interferentie en insluiting met windparken in Duitsland bij het Bargerveen, Schoonebeek en Coevorden.

In het gebied Veenschapsweg zijn diverse bospercelen aanwezig. Deze zijn te gebruiken als buffer. Zowel visueel als tegen geluid kunnen deze bospercelen een mitigerende rol spelen. Deze percelen zouden dus groen moeten blijven of misschien ook worden uitgebreid.

De bestaande NAM-installaties produceren geluid. Het geluid van de windturbines zal hier bijkomen. Er moet rekening worden gehouden met opeenstapeling van geluid van deze bronnen.

Bij het bepalen van de meest gunstige opstelling moet het uitgangspunt zijn: de afstand tot omwonenden zo groot mogelijk te maken. In het gebied zijn duidelijke landschappelijke lijnen aanwezig waar lijnopstellingen aan gekoppeld kunnen worden zoals wegen.

Er werd ook gesteld dat als er windturbines in de buurt moeten komen dat dan óf het gebied Noordersloot óf het gebied Veenschapsweg moet worden gekozen, maar niet beide gebieden. Ten aanzien van de keuze tussen

concentratie of spreiding werd geen eenduidig geluid gehoord. Omwonenden benoemen enerzijds een voorkeur voor concentratie vanwege de hogere compensatie die daarmee mogelijk zou zijn. Anderzijds werd gesproken over een verdeling van de windturbines over de grensgebieden.

3.1.1.9 Zwartembergerweg

Figuur 15: Zoekgebied Zwartembergerweg

De Duitse plannen zijn hier van grote invloed. Omwonenden willen dat eventuele plannen in ieder geval in gezamenlijkheid worden ontwikkeld. Het is op dit moment nog niet te zeggen op welke wijze dit gebied wordt ontwikkeld. Het is bijvoorbeeld nog niet bekend in welke opstelling, met welke hoogte en rotordiameter de windturbines aan de Duitse zijde worden neergezet. Dit maakt het moeilijk een samenhangende landschappelijke opstelling te ontwerpen. Het windpark aan de Nederlandse zijde en aan de Duitse zijde zullen ongetwijfeld visueel gaan interfereren. Indien mogelijk zouden afspraken met de Duitsers moeten worden gemaakt over de ontwikkeling, zodat men zoveel mogelijk de opstellingen op elkaar kan afstemmen.

Het gebied leent zich voor een lijnopstelling. De lijnopstelling werd door de aanwezigen op het ontwerpatelier meer gewaardeerd dan de clusteropstelling. Er is echter ook een klein cluster mogelijk in het midden van het zoekgebied. Het voordeel van dit kleine cluster (5 windturbines) is dat de afstand tot omwonenden relatief groot is. Het cluster leek minder steun te hebben bij de deelnemers aan de ontwerpatelier. Ook is het mogelijk windturbines te concentreren in het midden van het zoekgebied. Hierdoor is een relatief grote afstand tot direct omwonenden mogelijk.

3.2 INBRENG INWONERS GEDRAGSCODE

3.2.1 ALGEMEEN / PLAN VAN AANPAK

In een aantal sessies tijdens de ontwerpatelier en specifieke gedragscode-ateliers in februari en maart 2015 zijn deelnemers aan het gebiedsproces geïnformeerd over de verschillende thema's voor een ontwerp Gedragscode voor Emmen en hebben deelnemers informatie en overwegingen ingebracht. In eerste instantie is er een toelichting gegeven op de verschillende thema's van een gedragscode. De gedragscodes van de NLVOW en NWEA zijn gebruikt als voorbeelden en ook ervaringen van andere windenergieprojecten in Nederland zijn gedeeld. Later is er vooral met de omwonenden gesproken over wat zij belangrijke gedragscode aspecten vinden voor Emmen. Het onderstaande overzicht is gebruikt om de omwonenden meer inzicht te geven in de vier verschillende thema's in de gedragscode, zoals behandeld in de ontwerpatelier.

Minimalisering overlast	Compensatie schade	Omgangsafspraken	“Mee-profiteren”
<ul style="list-style-type: none"> •Geluids-reducerende maatregelen •Beeld beïnvloedende maatregelen •Tijdelijke vergunning •Afbraakregeling 	<ul style="list-style-type: none"> •Planschade •Inkomensschade •Vermindering woon- leef genot •Schadeafhandeling •Bijdrage gebiedsfonds 	<ul style="list-style-type: none"> •Informatie & communicatie •Klachten-afhandeling •Geschillen-beslechting 	<ul style="list-style-type: none"> •Omwonenden-regeling •Dorps- of windcoöperatie •Gebiedsfonds •Financiële participatie (aandeelhouders/ obligatiehouder windpark, Dorpsmolen)

Figuur 16: Overzicht thema's gedragscode

3.2.2 RESULTATEN VAN DE PEILING

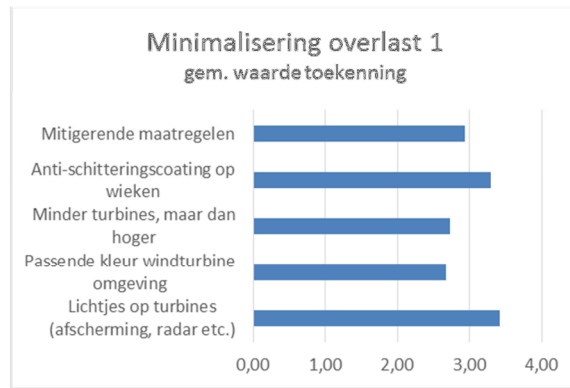
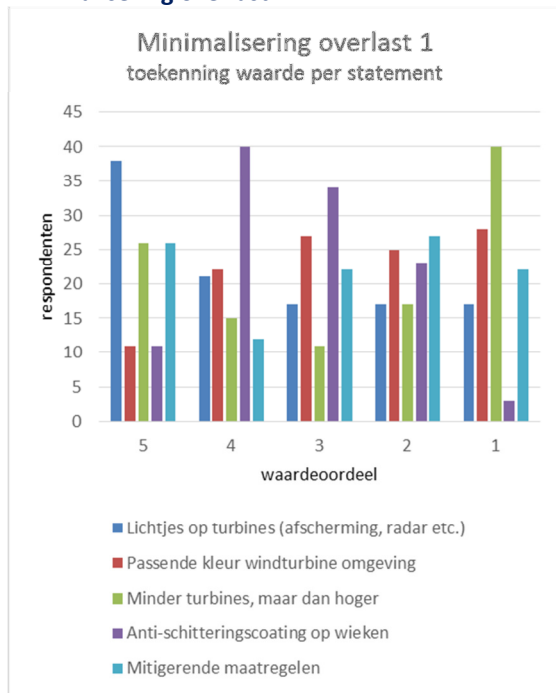
Naast het inbrengen van informatie over het gebied en specifieke wensen van omwonenden voor de concept Gedragscode is door het houden van een peiling geprobeerd om inzicht te krijgen in welke onderwerpen de inwoners het meest belangrijk vinden. Op basis van deze peiling zijn de onderwerpen geprioriteerd. We hebben hiervoor dezelfde indeling als in bovenstaand schema gehanteerd.

Tijdens de tweede ontwerpateliers in maart 2015 is gevraagd aan de deelnemers om per gedragscode-thema voorkeuren aan te geven. Dit mede om aan te geven dat er bij het vervolgproces (de projectontwikkeling in de gekozen gebieden) ook keuzes gemaakt moeten worden. In de afwegingen en eventuele onderhandelingen kan vaak niet aan alle wensen worden voldaan. Belangrijk is daarop als omwonende voorbereid te zijn en de eigen voorkeuren te kennen. De ranking diende als een peiling en eerste indicatie voor de wensen en voorkeuren. Welke onderwerpen vindt men belangrijker dan andere op het moment van peilen? Daarnaast vervulde de ranking ook de rol tot het blootleggen van dilemma's en de belangrijkste vragen en discussiepunten.

De resultaten per gebied zijn te vinden in [Deel 1](#) van dit rapport. Hieronder zijn de uitkomsten van de peilingen over alle deelnemers van het gebiedsproces weergegeven. Omwonenden konden met het cijfer vijf hun eerste voorkeur aangeven en hun minste voorkeur waarderen met het cijfer één. In onderstaande grafieken staat links het aantal uitgebrachte stemmen per thema en de daarbij horende voorkeur. In de rechtergrafiek staat de gemiddelde score per thema. Hoe hoger dit is, des te belangrijker wordt het door de deelnemers gevonden¹.

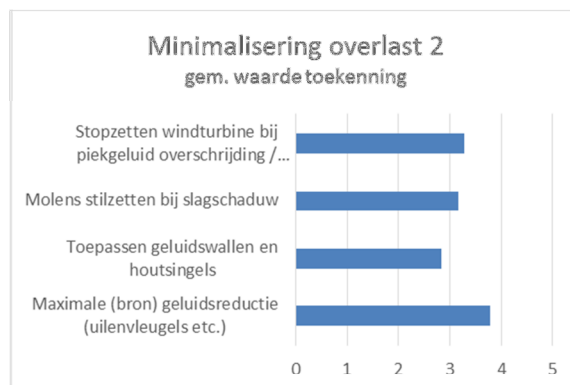
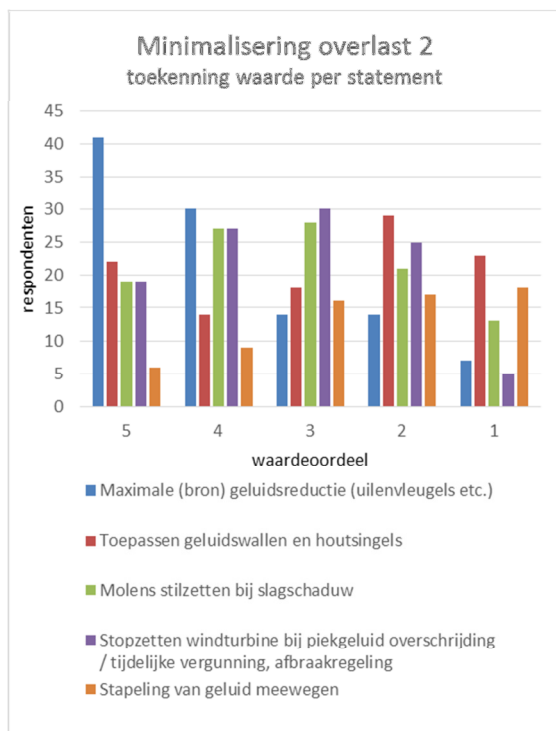
¹ Tijdens de eerste avond van de tweede ronde ontwerpateliers, die gehouden is voor Pottendijk en De Vennen, is er een aantal leerpunten van de peiling naar voren gekomen, op basis waarvan de voorkeurspunten enigszins gewijzigd zijn. Onder de grafieken waar dit het geval was is dit aangegeven.

Minimalisering overlast

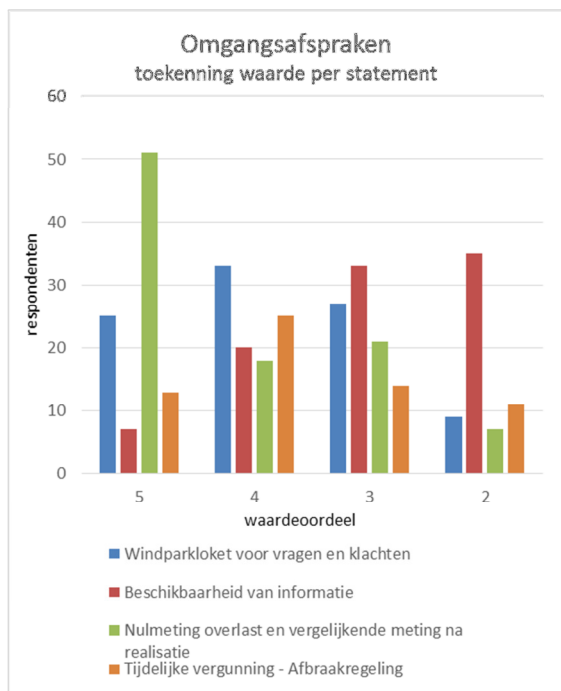
Figuur 17: Minimalisering overlast 1

Bij deze ranking hebben veel deelnemers aangeven dat ‘minder windturbines’ wenselijk zijn, maar ze hebben met klem aangeven dat hogere windturbines niet wenselijk zijn.

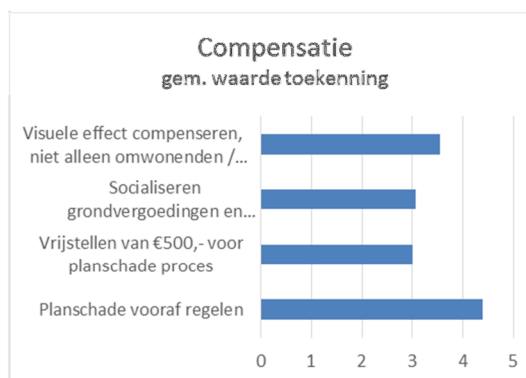
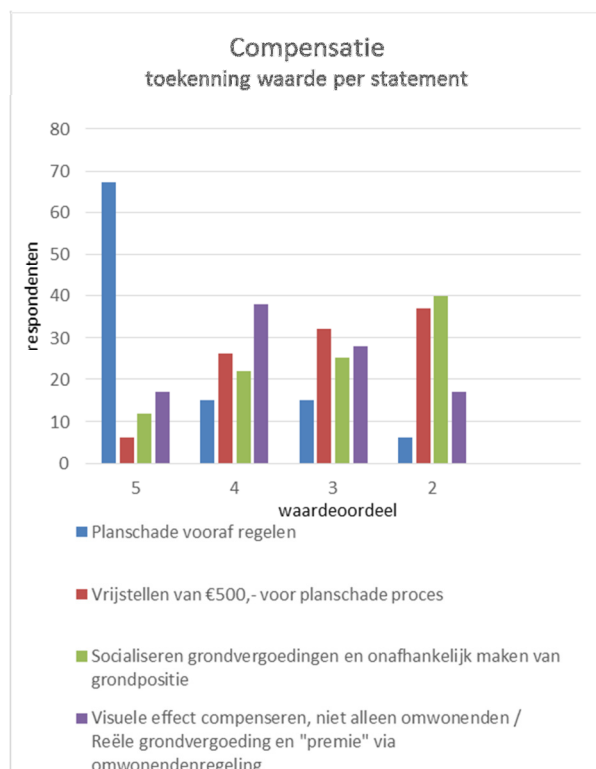
Figuur 18: Minimalisering overlast 2

Naar aanleiding van de eerste avond van de tweede ronde ontwerpatelier (Pottendijk en De Vennen) is de derde optie (paars) gewijzigd naar het ‘Stopzetten van windturbine bij piekgeluid overschrijding’. Voor omwonenden van Pottendijk en De Vennen was deze derde optie ‘Tijdelijke vergunning, afbraakregeling’.

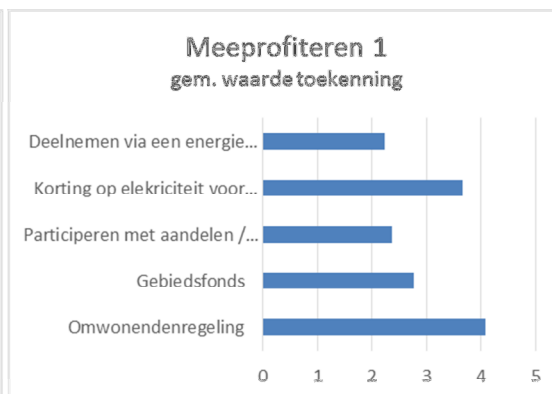
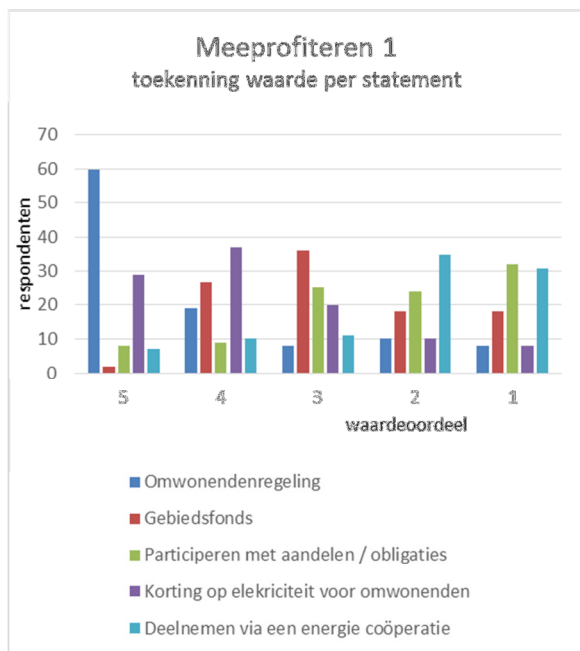
Figuur 19: Omgangsafspraken

Naar aanleiding van de eerste avond (Pottendijk en De Vennen) van de tweede ronde ontwerpateurs is de vierde optie (oranje) toegevoegd 'Tijdelijke vergunning, afbraakregeling'. Omwonenden van Pottendijk hebben de optie 'Tijdelijke vergunning, afbraakregeling' gerankd onder Minimalisering overlast 2.

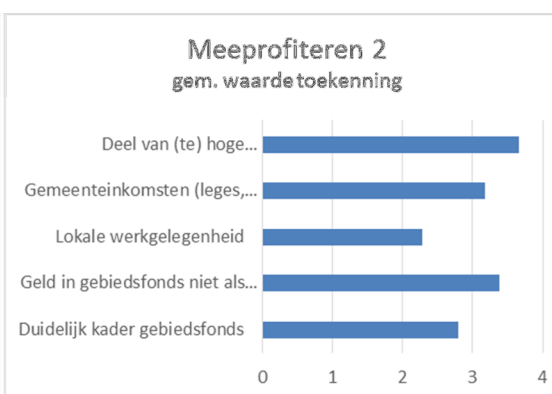
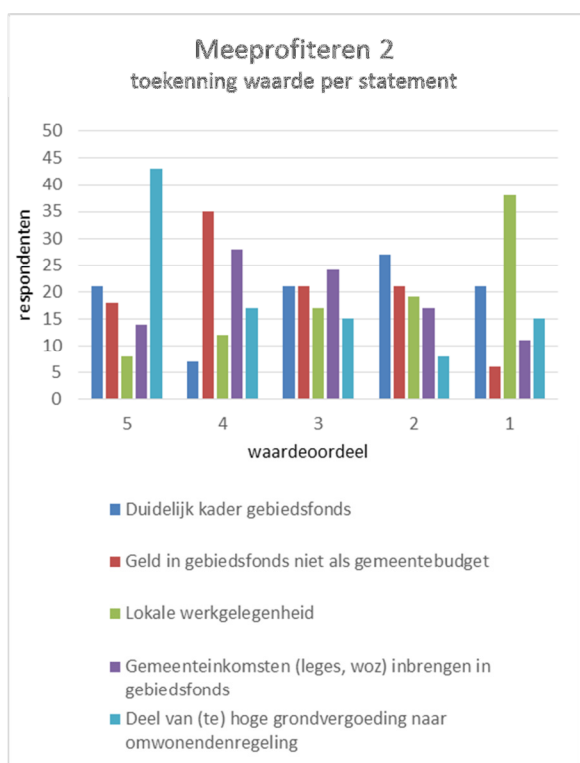

Figuur 20: Compensatie

Naar aanleiding van de eerste avond van de tweede ronde ontwerpateurs (Pottendijk en De Vennen) is de vierde optie (paars) 'Reële grondvergoeding en "premie" via omwonendenregeling' gewijzigd in 'Visuele effect compenseren en niet alleen omwonenden'.

Figuur 21: Mee profiteren 1

Figuur 22: Mee profiteren 2

3.3 INBRENG ANDERE PARTIJEN

Tijdens de uitvoering van het gebiedsproces hebben we naast omwonenden ook andere partijen gesproken en geraadpleegd. Hieronder is een beknopte weergave van deze gesprekken gegeven. Platform Windkracht 3 heeft gesproken met de onderstaande organisaties in het verlengde van haar opdracht. Let wel, het paste niet binnen onze taak en mogelijkheden om met *alle* betrokkenen en belanghebbenden over de windopgave te spreken.

3.3.1 ERKENDE OVERLEG PARTNERS (EOP's)

Alle bij de (toen nog) acht zoekgebieden betrokken EOP's zijn bij de start van het proces van platform Windkracht 3 uitgenodigd voor een overleg. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 20 januari 2015. Als platform hebben we ons voorgesteld tijdens dit overleg en een toelichting gegeven op de voorgestane aanpak. Door

diverse vertegenwoordigers van de EOP's is aangegeven dat er ongerustheid is ontstaan over de mogelijke komst van windturbines in diverse gebieden en dat deze komst niet gewenst is. Een aantal vertegenwoordigers vond dat er geen taak van EOP's lag bij de keuze en invulling. Andere EOP's vonden juist van wel. Vragen daarover zijn gesteld omdat EOP's op basis van de gemeentelijke verordening een rol hebben bij besluitvorming door de gemeenteraad. Platform Windkracht 3 heeft aangegeven een gebiedsproces met omwonenden van de zoekgebieden te doorlopen, EOP's zijn daarbij welkom.

Er was kritiek op de tijdsdruk en er waren veel vragen over het regieplan en de daarin gehanteerde criteria. Er was behoefte aan verduidelijking van de rol van de EOP's in het verdere besluitvormingsproces. We hebben de gemeente geadviseerd dit punt verder op te pakken. Aangezien EOP's zeer verschillend reageerden ten aanzien van hun verdere rol hebben we alle EOP's aangeboden om per gebied / EOP vervolgoverleg te voeren over de verdere aanpak en betrokkenheid. Verder is alle informatie die naar de omwonenden is gestuurd ook naar EOP's gestuurd zodat deze hun eigen achterban van informatie konden voorzien.

Met EOP De Monden is, op uitnodiging van dit EOP, een overleg geweest. EOP De Monden is een samenwerking tussen de zeven EOP's in het noordelijk gedeelte van de gemeente Emmen. Men maakt zich grote zorgen over de invulling van de windenergie opgave en dan vooral over de mogelijkheid dat het grootste gedeelte van deze opgave in het gebied Pottendijk kan worden geplaatst. Men beseft dat het regieplan mogelijk inhoudt dat Pottendijk een deel van de opgave zal moeten invullen om de doelstelling van de gemeente Emmen te kunnen realiseren. De mogelijke invulling baart echter wel grote zorgen bij de betrokken EOP's. Men dringt aan op een maximale inzet om overlast te voorkomen en een goede en rechtvaardige compensatie voor de omwonenden in het gebied.

3.3.2 LEDEN VOORMALIG WINDTEAM

Voor de start van het gebiedsproces hebben we als platform Windkracht 3 overleg gevoerd met een aantal leden van het (voormalige) Windteam. We hebben daarbij een toelichting gegeven op onze beweegredenen en aanpak. Verder hebben we de betrokkenen gevraagd welke rol zij eventueel wilden spelen in het vervolg van dit proces.

De leden van het voormalige Windteam hebben hun ervaringen van het eerdere proces gedeeld. Zij waren content met de aanpak en steun van de gemeente destijds maar teleurgesteld in de wijze waarop de besluitvorming in de gemeenteraad op het eind van dit proces toen is verlopen. De leden steunen initiatieven die gericht zijn op participatie en betrokkenheid van de inwoners maar gaven aan, gezien het eerdere proces, geen verdere rol voor het voormalige Windteam te zien.

3.3.3 TEGENWIND RUNDEVEEN (TWR)

We hebben als platform Windkracht 3 twee maal overleg gevoerd met actiegroep Tegenwind Rundeveen. We hebben een toelichting gegeven op de aanpak en voortgang van het proces. Door TWR is onder andere het belang van een transparante afweging van de gebieden naar voren gebracht met daarbij inzage in de verschillende afwegingscriteria en de weging. TWR onderstreept het belang van een zo groot mogelijke afstand tussen windturbines en woningen.

Verder is gewezen op het manco van het ontbreken van de m.e.r. informatie tijdens het proces van platform Windkracht 3, die voor deze afweging van belang is. Dit maakt het reageren van inwoners lastig volgens TWR. TWR vindt het nog te vroeg om over de concept Gedragscode (randvoorwaarden) te spreken, omdat eerst de gebiedskeuze aan de orde moet komen. Het belang om omwonenden te informeren en een sterke gesprekspartner te laten zijn ten opzichte van projectontwikkelaars is tijdens de gesprekken uitgewisseld en gedeeld. Verder is door TWR aangegeven dat 250 deelnemende inwoners nog niet alle omwonenden zijn en er is gesproken over de optie bewonersvertegenwoordigers een klankbordfunctie te geven tijdens het proces. Hier is door ons geen verdere invulling aan gegeven.

3.3.4 WONINGCORPORATIES

De woningcorporaties wilden voorstellen doen om de concept Gedragscode ook goed bij de praktijk van de woningcorporaties te laten aansluiten. Aangezien zij dit binnen het beschikbare tijdsbestek niet goed hebben kunnen afstemmen met Aedes en de Woonbond konden zij nog niet met uitgewerkte en onderbouwde voorstellen komen. Zij hebben wel hun opmerkingen en vragen meegegeven en verwachten dat de Gedragscode in een later stadium op een aantal punten zal worden aangepast op de praktijk van de woningcorporaties. Zij willen hier graag over meedenken. Ook de huurdersorganisaties hebben aangegeven hier een rol in te willen vervullen.

De woningcorporaties onderschrijven dat het goed is om een aantal zaken vast te leggen in de Gedragscode. Ze hebben met name gekeken naar het onderwerp 'schade en overlastvergoeding voor eigenaren'. Hierbij hebben zij de volgende vragen en opmerkingen:

1. Ze stellen voor om op voorhand een gezamenlijke taxateur aan te wijzen (eigenaar en initiatiefnemer).
2. Bij een mogelijke overeenkomst tussen de woningcorporatie en de initiatiefnemers over de waardedaling zie je als eigenaar af om verder te procederen of planschade te claimen. De verhuurder wordt verantwoordelijk om huurders te compenseren voor de overlast. Verhuurders kunnen huurders echter niet verbieden om bezwaar te maken, maar krijgen wel de verantwoordelijkheid om de huurders in welke vorm dan ook een overlastcompensatie te verstrekken. Ze willen hier niet voor verantwoordelijk zijn. Maar het kost wel extra inzet en tijd.
3. Woningcorporaties willen graag een nadere uitleg over de wijze waarop de waardedaling en de overlastvergoeding wordt bepaald.
4. Wordt een overlastvergoeding fiscaal gezien als inkomen? In dat geval schieten huurders met bijvoorbeeld een uitkering er niet veel mee op.
5. Als duidelijk is waar de windturbines geplaatst gaan worden moet er een specifieke regeling komen tussen de initiatiefnemers en de corporaties / huurders die rekening houdt met de specifieke relatie tussen huurder en verhuurder.

Ten aanzien van de zoekgebieden hebben de woningcorporaties aangegeven dat een aantal zoekgebieden kwetsbare gebieden zijn voor wat betreft verhuurbaarheid. Aangeraden werd om daar een zo groot mogelijke afstand te houden van de windparken. Plaatsing van windturbines zou de verhuurbaarheid niet bevorderen. Daarnaast adviseren ze voor wat betreft plaatsing van windturbines aan te sluiten bij bestaande infrastructuur en een zo'n groot mogelijke afstand tot omwonenden te hanteren. Plaatsing in woningvrije gebieden is gewenst. Graag maken ook de woningcorporaties afspraken over compensatie en meeprofiteren.

3.3.5 LOKALE ONTWIKKELAARS / COÖPERATIES

In diverse plaatsen in Nederland ontwikkelen bewoners initiatieven om de ontwikkeling van windenergie (meer) in eigen hand te nemen. Tijdens het gebiedsproces is er ook aandacht besteed aan lokale energiecoöperaties. Op de eerste gemeentebrede sessie is een inleiding gehouden over de mogelijkheden van (oprichting) van lokale energiecoöperaties.

Inwoners die geïnteresseerd zijn in dergelijke mogelijkheden hebben we van informatie voorzien en uitgenodigd voor een aparte bijeenkomst. Op deze bijeenkomst hebben we nader kennis gemaakt en de belangstelling voor verdere acties gepeild. In een aantal gebieden zijn omwonenden geïnteresseerd in de mogelijkheden om een lokale energiecoöperatie te starten. Deze zijn uitgenodigd voor een vervolgoverleg in samenwerking met de gemeente die aangeeft dit soort lokale initiatieven graag te willen ondersteunen.

4 BEVINDINGEN

In het vorige hoofdstuk zijn we ingegaan op de inbreng van deelnemers aan het gebiedsproces. In dit hoofdstuk geven we de analyse van al deze ingebrachte informatie; onze bevindingen. Hoe interpreteren we de ingebrachte informatie en in welke context plaatsen we het. Daarbij is onderscheid gemaakt in algemene bevindingen ten aanzien van het uitgevoerde gebiedsproces, de ruimtelijke bevindingen, gebiedsspecifieke bevindingen en bevindingen voor de ontwerp Gedragscode.

4.1 ALGEMEEN

4.1.1 DEELNAME

Tijdens de ontwerp ateliers is een deel van de direct omwonenden bereikt. Alle omwonenden binnen een straal van 2,5 km van de zoekgebieden zijn huis aan huis aangeschreven. Uiteindelijk hebben 250 à 300 omwonenden actief deelgenomen aan de ateliers. De opkomst op de eerste gebiedsbijeenkomsten lagen over het algemeen iets hoger dan de vervolgbijeenkomsten van datzelfde gebied.

Hiermee kunnen we niet stellen dat we een volledig representatief beeld hebben kunnen ophalen van omwonenden uit de desbetreffende zoekgebieden. Wel kunnen we stellen dat deze actieve groep omwonenden zeer betrokken was en dit vermoedelijk de meest “belanghebbende” groep is. Ook kan gesteld worden dat het merendeel van de deelnemende omwonenden tegen plaatsing van windturbines in de zoekgebieden is.

De algemene opinie over windenergie is bij deze groep niet gepeild maar er zijn onder deze deelnemers veel vragen over, en er is kritiek geuit op de opgave van het realiseren van de hoeveel windenergie in Emmen. Hierbij ging het vooral om de discussie over het nut en de noodzaak van windenergie in het algemeen, de opbrengst van windturbines in het bijzonder en ook heel specifiek over de verdeling van windturbines in Nederland en in Drenthe.

De deelnemers waren vooral de meest direct omwonenden van de zoekgebieden. Het is derhalve goed om te realiseren dat onze aanpak niet heeft voorzien in een bredere participatie van de inwoners van de gehele gemeente Emmen.

4.1.2 INFORMATIEFUNCTIE

De georganiseerde bijeenkomsten voorzagen in een grote mate in een informatiebehoefte die bij de omwonenden heerst(e). Dit bleek onder andere uit de enquête (bijlage 2) die onder de omwonenden is gehouden. Deze informatiebehoefte betrof onder andere:

- Informatie over de procedures en besluitvorming van de gemeenteraad en de kaders van het windenergiebeleid.
- Feitelijke informatie over windturbines (hoogte, geluid, slagschaduw, opbrengst, enz.
- Technische plaatsingsruimte per gebied.
- Landschappelijke effecten van de opstellingen (visualisatie aan de hand van het 3d-model van ROM3D).
- Financiële aspecten, zoals deelnamemogelijkheden en randvoorwaarden.

In de serie van twee à drie bijeenkomsten bleek informatie uitwisseling en inbreng over allerlei gebiedsaspecten goed mogelijk. Evenals een eerste oriëntatie op mogelijke opstellingen en de visueel landschappelijke impact van verschillende opstellingen.

De indruk is dat met deze serie bijeenkomsten en ateliers veel gebiedsinformatie uit de gebieden is opgehaald en dat met de aanwezigen ook voldoende opstellingen in beeld zijn gebracht. Het geheel kan een waardevolle bijdragen leveren aan de verdere meningsvorming, dialoog / debat en besluitvorming.

4.1.3 VERSCHIL VERTREK- EN UITGANGSPUNTEN GEMEENTE EN INWONERS

In de opdracht van de gemeente Emmen voor het gebiedsproces ligt een belangrijk accent op het verkennen van opstellingsvarianten in de gebieden met omwonenden van het gebied. Met als mogelijk resultaat: ‘een gebiedsontwerp per kansrijk gebied’ en ‘verkennen hoe een voor het gebied zo gunstig mogelijke opstelling te realiseren’.

Voor het merendeel, zo niet alle van de deelnemers, was de aanwijzing en opgave in de zoekgebieden absoluut nog geen vaststaand en geaccepteerd gegeven. Bovenal en zeker niet in het ‘eigen’ gebied. Bij de aanvang van het proces en ook aan het einde werden daar kritische vraagtekens bij gezet en door sommige deelnemers ook

harde noten over gekraakt. Een groot deel van de betrokkenen wil geen windturbines in het eigen gebied. De deelnemers uiten hun zorg en dilemma's. "Betekent actief meedoen met ontwerpen dat ik de plaatsing van (meer) windturbines in mijn gebied over mij afroep?"

De inwoners die hebben deelgenomen aan het gebiedsproces hebben uitspraken gedaan op persoonlijke titel. Hierdoor is er een grote diversiteit van opvattingen, meningen, wensen en overwegingen opgehaald.

Gehoorde dilemma's

- Meepraten / co-creatie aan ontwerpen van een initiatief waar je tegen bent.
- Nadenken over aantal windturbines en MegaWatts, terwijl het besluit over de verdeling en aanwijzing nog niet genomen is.
- Wie vertegenwoordigt het geluid van de omwonenden? Hoe ga je om met het verschil in belangen van de aanwezigen / betrokkenen en de afstand die zij voelen tot hun vertegenwoordigers?
- Er is behoefte aan duidelijkheid op diverse onderdelen enerzijds, maar anderzijds een verwijt dat er geen openheid en ruimte voor andere keuzes is. Het is allemaal al beslist.
- Er is enerzijds behoefte aan een open dialoog en anderzijds staan veel belangrijke elementen en het tijdspad al vast.
- Hoe moet ik als omwonende omgaan met de afweging dichtbij mijn eigen huis versus het algemene belang en begrip voor de ander?

4.1.4 ROL PLATFORM WINDKRACHT 3

Er zijn vragen, en er was nieuwsgierigheid, maar ook ongerustheid over het eindresultaat van platform Windkracht 3 en de twijfel of de politiek er wel iets mee zal doen. Er is ook door meerdere deelnemers gevraagd of zij gekend kunnen worden in het eindresultaat. Hierom is besloten een afsluitende gemeentebrede bijeenkomst (12 mei 2015) te organiseren waarin de bevindingen van de afgelopen maanden werden gereflecteerd naar de deelnemers. Hierop konden zij een reactie geven. De deelnemers vinden het erg belangrijk dat de ervaringen en de impact die de ontwerpstudio's op hen hebben gehad goed "tussen de oren" van de gemeenteraad komt. De uitdaging waar zij platform Windkracht 3 voor stellen is om het beeld dat bij hen geschetst is gedegen over te brengen aan de gemeenteraad.

4.1.5 TIJDSPANNE

Als gevolg van de planning en deadlines van het regieplan stond het organiseren en uitvoeren van de ontwerpstudio's in een zeer strak schema. Dat maakte dat een deel van de betrokkenen zich overvallen en door de besluitvorming onder druk gezet voelde.

4.1.6 GEEN GEDRAGEN OF GEWAARDEERDE ONTWERPEN

De inbreng / participatie leidt – zoals eerder in dit hoofdstuk al met nadruk is gesteld - niet tot gedragen ontwerpen of uitkomsten. De voorgeschiedenis en achtergrond van de besluitvorming en de beladenheid van de windopgave maakt dat het in dit stadium niet mogelijk is om te komen tot mede door omwonenden gedragen ontwerpen. Van uitkomsten in de zin van gunstigste (of vanuit omwonendenperspectief gezien minst slechte varianten) kan in dit stadium geen sprake zijn. De nadrukkelijke wens en eis van de deelnemers was dat de opstellingen niet worden gepresenteerd of worden gelezen als hun uitkomst. Deze is en wordt door ons nadrukkelijk gerespecteerd.

4.1.7 ERVARING ONDERWEG

Daartegenover stond de, zeer te waarderen, bereidheid om toch twee tot drie maal deel te nemen aan de ateliers waarbij de deelnemers een actieve inbreng leverden bij de ruimtelijke verkenning van de verschillende opstellingsvarianten. De betrokkenheid om over de eigen gebieden heen na te denken over de keuzes met betrekking tot de hele gemeente en vanuit het algemenere belang was ook zeker aanwezig.

Inwoners zien de aanwijzing van de gebieden en de windopgave van 95,5 MW helemaal niet als een vaststaand gegeven. Het uitgangspunt van de deelnemers van de ontwerpstudio's is over het algemeen om geen of zo min mogelijk windturbines in het eigen zoekgebied te plaatsen. Een dilemma waar de deelnemers tegenaan lopen is het enerzijds meewerken aan de ontwerpstudio's en enkele "minst slechte" ontwerpen te maken versus "het onheil over jezelf afroepen".

We hebben gezien dat de omwonenden bereid zijn om "over hun eigen schaduw heen te springen" en mee te denken over de mogelijke opstellingsvarianten. Het verkennen van de opstellingen geeft inzicht, levert veel

nuttige informatie voor de omwonenden op, maar geeft ook “schrik” omdat heel duidelijk zichtbaar wordt waarover het gaat. Aan de hand van de ontwerpateliers kunnen de inwoners de impact beoordelen en wordt gekeken naar “slechte en minder slechte” varianten.

De kaders van het regieplan zijn door de gemeente onder andere via voorlichtingsbijeenkomsten in het gebied meerdere keren toegelicht en verduidelijkt. Maar bij de start van het gebiedsproces bleek dat de kaders van het regieplan relatief nieuw en op sommige punten niet duidelijk waren. Overduidelijk was dat de kaders geen geaccepteerd gegeven waren. Ook de relatieve grote snelheid en drukketel waarin het regieplan tot stand gekomen is en vastgesteld is, riep veel vragen, reacties en ‘verzet’ op.

Gedurende het proces van alle bijeenkomsten lijkt er bij een deel van de betrokkenen ook begrip te zijn voor de situatie waar de gemeente Emmen zich in bevindt: “De windturbines komen er toch, laten we dan zorgen dat we zoveel mogelijk invloed op de locatie ervan uitoefenen”, “Als er dan windturbines komen, dan onder onze voorwaarden!”. De deelnemers geven ook mee dat de gemeente wel van zich af moet bijten en zich niet zomaar ‘gewonnen’ moet geven.

4.1.8 NUT, NOODZAAK, TAAKSTELLING WINDENERGIE

Er zijn door omwonenden vooral bij de start van het gebiedsproces veel twijfels en vraagtekens geuit over het nut, de noodzaak en de taakstelling van windenergie. Dit laatste aspect betrof zowel de keuze van de provincie om de gemeente Emmen op te nemen als provinciaal zoekgebied als het vrijwaren van andere gebieden voor de taakstelling van 95,5 MW. Daarnaast was er ook kritiek op het gegeven dat Emmen eerder uitging van een taakstelling van 60 MW en nu uit moet gaan van 95,5 MW. Verder stelden veel inwoners voor om uit te gaan van andere vormen van duurzame energie.

Vanuit het platform Windkracht 3 hebben we zoveel mogelijk informatie verstrekt over de achtergronden van de landelijke, provinciale en de gemeentelijke besluitvorming. Verder hebben we vanuit onze opdracht de betrokkenen vooral verwezen naar de plekken waar deze besluitvorming plaatsvindt; de Tweede Kamer, Provinciale Staten en de gemeenteraad. We zien dat er nog veel onbegrip is en veel vragen zijn. Ook is er kritiek op het beleid van de verschillende overheden. Dat onbegrip wordt nog eens versterkt als de overheden verschillende signalen uitzenden. Het is van belang dat hier meer aandacht voor komt. Ook is het belangrijk dat er geïnvesteerd wordt in de informatievoorziening te samen met een onafhankelijk geleid debat in een dialoogvorm. Juist in gebieden waar de energietransitie zo dichtbij komt. Temeer ook omdat de overheid binnen zijn beleid ook op betrokkenheid en acceptatie van de inwoner rekt.

4.1.9 ALTERNATIEVEN

Door diverse omwonenden en ook een aantal ondernemers is er ingebracht dat er nog andere opties zijn om de benodigde hoeveelheid duurzame energie op te wekken. Ook wordt er gewezen op alternatieve vormen van windenergie. Deze opties dienen in de besluitvorming serieuze aandacht te krijgen.

Zowel het Europese, nationale en provinciale beleid gaat op dit moment uit van realisering van 14 procent duurzame energieopwekking in 2020. Voordracht van alternatieven voor hoge windturbines wordt veelal beantwoord met de constatering dat alle beschikbare opties nodig zijn om deze duurzame energiedoelen te realiseren. Daarbij zien we echter tegelijk dat de vertaalslag van dit beleid naar de uitvoering daarvan in de regio vaak nog onduidelijk of onbegrijpelijk is. Het ontbreken van deze context en lokale verankering verklaart deels het onbegrip en ongenoegen. Dit wordt versterkt als inwoners met de lasten van windturbines worden geconfronteerd terwijl de noodzaak en lusten als een ver van het bed show wordt ervaren.

Kleinere windturbines

Er zijn diverse soorten kleinere windturbines op de markt met een vermogen tot maximaal 500 KW. De Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) geeft desgevraagd aan dat deze kleine windturbines op dit moment, vanwege het lage (financiële) rendement en het grote benodigde aantal, geen alternatief zijn voor de grote windturbines van 3 MW en meer. Daarnaast stelt de provincie in de gebiedsvisie windenergie voor de gemeentelijk opgave van 95,5 MW windenergie, als eis dat het vermogen van een windturbine minimaal 3 MW moet zijn.

Andere typen windturbines

Door een deelnemer is de IRWES (rooftop) turbine genoemd. De rooftop windturbines worden op een hoogte boven de 15 meter gerealiseerd. In de gemeente Emmen is een beperkte hoeveelheid dakoppervlak aanwezig

waarop deze windturbines geplaatst kunnen worden Ook voor deze windturbine geldt dat moet worden voldaan aan de voorwaarde van de provincie van een vermogen van de windturbine van minimaal 3 MW.

Daarnaast zijn windturbines van Solteq benoemd. Dit zijn ook hoge turbines. Ze werken op basis van een ander principe, met mogelijk minder geluidsproductie. De vraag is of er een business model voor deze turbines binnen SDE+ (Stimulering Duurzame Energieproductie) te maken is. De mogelijkheid voor de toepassing van deze turbines kan aan de ontwikkelaars worden voorgelegd om mee te nemen in de planvorming.

Overige duurzame energie opties

Zonne-energie neemt op dit moment een grote vlucht in Nederland. Ook in Emmen zijn er inmiddels initiatieven voor grote zonnecentrales. Deze hebben overigens ook ruimtelijk gevolgen.

Andere duurzame energie opties, zoals warmtekrachtkoppelingen (WKK) en grondwarmtepompen kunnen bijdragen aan duurzame energievoorziening. Voor al deze opties verwijzen we naar het algemene antwoord van de rijksoverheid, dat alle beschikbare opties nodig zijn om deze doelen te realiseren en dat dit op basis van het huidige overheidsbeleid niet tot een lagere doelstelling van windenergie zal leiden.

4.1.10 POLITIEK/BESTUURLIJKE CONTEXT

Er is door deelnemende omwonenden bij de start van het gebiedsproces veel kritiek geuit op het vastgesteld regieplan. Dit betrof met name de 'draai' in de besluitvorming van het college; van geen windturbines naar het onder eigen regie invulling geven aan de provinciale opdracht.

In het verleden zijn in de gemeente eerder ervaringen opgedaan met betrekking tot bewonersparticipatie bij de voorbereiding van besluitvorming over windenergie. Er liggen vanuit de ervaringen met dit proces ook nog diverse gevoeligheden die onder andere betrekking hebben op de adviesrol van het toenmalig ingestelde windteam en de uiteindelijke besluitvorming in het college en de gemeenteraad. Ook deze kwamen we tegen in het gebiedsproces. Verder was er bij een groot aantal deelnemers wantrouwen en onvrede over de politiek en het bestuur. Het commentaar is dat er niet geluisterd wordt en dat er niets met inbreng wordt gedaan. Ook heeft men het gevoel dat het geheel al beslist is.

4.1.11 'HANDICAPS': TIJDSPANNE EN MER-INFORMATIE

Een genoemde handicap in de aanpak is dat de informatie uit de MER nog niet bekend was. Tegenover het voordeel dat er in de besluitvorming nog allerlei open einden zitten (en er dus nog veel keuzeopties zijn) stond als nadeel dat deze informatie zeker kan en moet bijdragen aan de informatie-uitwisseling en ontwikkeling / afwegingen bij de verschillende keuzes en opstellingen.

Dit gegeven had vooral te maken met het strakke tijdschema waarin het proces opgesloten zit, waardoor de MER en het bewonersproces parallel liepen. Hierdoor is het gebiedsproces op onderdelen enigszins belemmerd.

Figuur 23: Gemeentebrede bijeenkomst

4.2 BEVINDINGEN RUIMTELIJK

Er zijn verschillende onderwerpen die bij vrijwel alle ontwerpateliers aan bod kwamen en op alle gebieden van toepassing zijn. Deze onderwerpen zijn hieronder toegelicht.

4.2.1 VISUEEL LANDSCHAPPELIJKE IMPACT

De komst van windturbines heeft in alle gebieden een grote impact op het landschap en op de woonomgeving. De windparken worden door de betrokkenen als zeer ingrijpend ervaren. Er is een breed gedeelde en geuite zorg over de effecten die de windturbines hebben (geluid, slagschaduw, licht, woonkwaliteit en waarde).

4.2.2 DE VERDEELSLEUTEL

De opdrachtstelling uit het regieplan ging vooral uit van betrokkenheid van inwoners bij de opstelling in het eigen gebied. Dit sluit niet aan op de eerst gevoelde behoefte. De deelnemers willen in eerste instantie betrokken zijn / geïnformeerd worden over de achterliggende motieven / overwegingen van het plaatsen van windturbines in 'hun' gebied.

de windparken een rol te spelen. Lange zichtlijnen waarbij meerdere parken tegelijk het landschapsbeeld (mede) bepalen.

4.2.7 HOOGTE EN GROOTTE VAN DE WINDTURBINE

Realisatie van windturbines met een groter vermogen (4 MW in plaats van 3 MW) kan leiden tot een lager aantal windturbines. Deze zijn echter ook groter en hebben verlichting. Er is op basis van de inbreng geen duidelijke streefrichting te onderscheiden. Slechts voor een aantal gebieden met een wat grotere landschappelijke maatvoering blijft dit een optie. Als voorwaarde voor deze optie geldt dan wel dat per gebied het maximale vermogen en de hoogte van de windturbines worden bepaald en vastgelegd. Ook moet het geborgd worden, dat niet hetzelfde aantal windturbines ook nog eens (fysiek) verhoogd wordt.

4.2.8 OPSTELLINGSVORMEN EN ONTWERPRUIMTE ZIJN MAATWERK PER GEBIED

Er is geen duidelijke uitkomst van de gunstigste of 'minst slechte' opstellingsvorm (lijn / cluster / zwerm). Dit is maatwerk per gebied. Voor alle gebieden geldt wel dat herkenbaarheid / leesbaarheid van opstellingen als belangrijk aspect wordt herkend en gewaardeerd. Het type opstelling doet er dus zeker toe. De gehanteerde uitgangspunten in het regieplan betekenen voor een aantal zoekgebieden dat er vrijwel geen ontwerpruimte meer is. De kaders bepalen in belangrijke mate de opstelling.

4.2.9 NATUUR

Over de rol van natuur horen we verschillende geluiden. Enerzijds zou er rekening gehouden moeten worden met de Runde, Sleenerstroom, de ecologische hoofdstructuur en Bargerveen, anderzijds wordt aangegeven dat de windturbines juist zoveel mogelijk in en bij natuurgebieden geplaatst moeten worden, omdat hier de minste woningen worden geraakt.

4.2.10 OPEN EN BESLOTEN LANDSCHAP

In een meer besloten landschap is meer camouflage. De windturbines ogen echter relatief groot ten opzichte van de maat van het landschap. In grotere open landschappen zijn de windturbines meer zichtbaar. De omwonenden hechten zeer aan het karakter van het eigen landschap. De plaatsing van windturbines vraagt per gebied een specifieke toetsing.

4.3 BEVINDINGEN RUIMTELIJK PER GEBIED

In deze paragraaf hebben we per gebied een analyse gemaakt op basis van de informatie die door de omwonenden is ingebracht.

4.3.1 BERKENRODE

Berkenrode is een klein zoekgebied. Er zijn weinig ontwerpmogelijkheden voor het gebied. Plaatsing binnen de grenzen van het gebied leidt automatisch tot een zwerm- of een clusteropstelling en wordt qua ontwerp geheel bepaald door de grenzen van dat gebied. Alleen wanneer een aantal woningen mee zullen doen aan het park, dan zijn er ontwerpmogelijkheden.

Berkenrode ligt op een korte afstand van het windturbinepark in Haren aan de Duitse grens, dit kan leiden tot insluiting. Bovendien, wanneer Pottendijk wordt toegewezen als zoekgebied, dan is er volgens omwonenden ook insluiting met dit park.

Berkenrode is een gebied dat zich wil profileren met toerisme. Denk aan het Veenpark, fietspaden, de Veenvaart. Belangrijke waarde voor toeristen is de rust en ruimte die Berkenrode biedt. Door de komst van windturbines kan dit worden verstoord.

4.3.2 DE VENNEN

De Vennen is een klein zoekgebied aan de grens met de gemeente Vlagtwedde. Er is beperkt ruimte voor het plaatsen van windturbines. In dit gebied kunnen 5 windturbines worden geplaatst. Het is lastig een herkenbare opstelling te maken, gezien de beperkte ontwerpruimte. De opstelling wordt bepaald door de grenzen van het zoekgebied. Alleen wanneer woningen zullen meedoen aan het park, zijn er meer ontwerpmogelijkheden.

Mocht het criterium insluiting een rol gaan spelen dan heeft dit gevolgen voor het gebied De Vennen. Wanneer Pottendijk wordt toegewezen als zoekgebied zou er insluiting kunnen optreden van Roswinkel. Belangrijk hierbij te vermelden is dat Pottendijk een groot zoekgebied is en zou kunnen worden opgedeeld in meerdere kleine

gebieden. Bij het plaatsen van windturbines in Pottendijk west, speelt insluiting mogelijk geen belemmering meer voor het plaatsen van windturbines in De Vennen.

4.3.3 GROENEDIJK

Groenedijk is een zoekgebied dat ruimte heeft voor vijf tot tien windturbines, en geeft meerdere ontwerp mogelijkheden. Maximale invulling zal de ontwerp mogelijkheden echter verminderen en zal zorgen voor een landschappelijk minder logische opstelling.

Figuur 25: Ontwerpatelier De Vennen

Het zoekgebied ligt dicht bij de zoekgebieden Pottendijk, Berkenrode, Zwartembergerweg, De Vennen en Duitsland waardoor er al snel sprake is van insluiting en interferentie met andere zoekgebieden. Groenedijk heeft de mitigatie van bos dat visueel enigszins bufferend werkt. 4 MW in plaats van 3 MW windturbines zullen deze mitigatie juist verminderen gezien deze windturbines ver boven de bomen uittorenen. 4 MW windturbines worden door de deelnemers van het gebiedsproces niet als wenselijk geacht.

4.3.4 N34

De contouren van het zoekgebied N34 zijn tot stand gekomen op basis van diverse belemmeringen die dwingen tot ontwerpen voor windturbine-opstellingen die afwijken van wat landschappelijk 'logisch' is in geval van maximale invulling (zeven windturbines). Bij diverse opstellingen (vijf en zeker bij zeven windturbines) worden snel de zichtlijnen van de omliggende dorpen geraakt.

Bestaande bossen in het gebied hebben een zekere camouflerende werking.

In het gebiedsproces is ook de optie geopperd opstellingen aan te laten sluiten bij de N34, zodat rekening wordt gehouden met de landschappelijke lijnen. Daarentegen kan dit volgens de omwonenden een (toekomstige) verbreding van de N34 in de weg komen te staan. Het zoekgebied N34 raakt de samenhang met de ontwikkeling van de nieuwbouwwijk Delftlanden. Een opstelling van windturbines die geen rekening houdt met de impact op de Delftlanden kan deze ontwikkeling beïnvloeden.

Het plaatsen van hogere windturbines (4 MW), zorgt ervoor dat de landschappelijke kenmerken van het gebied uit balans raken.

Naast de lastige ontwerpruimte voor het zoekgebied wordt veel waarde gehecht aan de natuurwaarden in het gebied, waaronder de Sleenerstroom, die is opgenomen in de Waardenkaart. Ook zal het windturbinepark grenzen aan een Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en vraagt daarom aandacht. Het is aan het college van B en W en de gemeenteraad van Emmen om de plaats van de waardenkaart en de wegging van natuurlijke en cultuur-historische waarden te verduidelijken en te motiveren.

De deelnemers aan het gebiedsproces hebben ook veel vragen gesteld ten aanzien van bepaalde belemmeringen zoals een bufferafstand tot hoogspanningslijnen en het wel of niet mogen bouwen in de Sleenerstroom op basis van de Structuurvisie 2020. In met name dit gebied dient extra aandacht besteed te worden aan toelichting van de belemmeringen die hebben gezorgd voor de contouren van dit zoekgebied.

4.3.5 NOORDERSLOOT

Noordersloot heeft een ontwerpruimte voor 5 windturbines. Er zijn meerdere opstellingen mogelijk voor het gebied. Wanneer een aantal aangrenzende woningen meedoet aan het park is er ruimte voor meer windturbines. Belangrijk voor dit zoekgebied is onder andere de nabije ligging van het Bargerveen, en de beschermingsstatus als Natura 2000 gebied. Er is een dagelijkse trek van vogels naar het Bargerveen en terug. De komst van windturbines kunnen deze natuurwaarde verstoren. Als gevolg van de natuurbeschermingswetgeving geeft dit mogelijk harde wettelijke belemmeringen voor realisatie van windenergie.

In dit gebied is ook sprake van mogelijke interferentie met andere gebieden zoals Schoonebeek, Duitsland en in de toekomst Coevorden.

Het college van B en W heeft aangegeven het zoekgebied Noordersloot te willen laten vallen voor ontwikkeling voor windturbines wegens de nabije ligging van Natura2000-gebied Bargerveen.

4.3.6 POTTENDIJK

De technische mogelijke ontwerpruimte van ROM3D voor Pottendijk komt uit op 27 windturbines. Op basis van het gebiedsproces is te concluderen dat het plaatsen van meer dan 22 windturbines in Pottendijk betekent dat er plaatsing zonder enige structuur plaatsvindt; dit heeft veel impact. Bij de opstelling kan dan minder rekening worden gehouden met solitaire woningen. Opgehaalde informatie uit het gebiedsproces geeft ook duidelijk aan dat er dan zeker sprake is van een overschrijding van maximaal 'laadvermogen'. Uit het gebiedsproces blijkt dat windturbines met meer MW (bijvoorbeeld de 4 MW) als optie niet op voorhand worden afgewezen als hier tegenover staat dat er minder windturbines in het gebied zullen komen.

Zoekgebied Pottendijk heeft relatief meer ontwerpruimte en het is ook te benaderen als meerdere locaties (bijv. een oost / westverdeling). In dat geval hoeft het gebied niet integraal ingevuld te worden. Rekening houdend met solitaire woningen, interferentie en insluiting (ook ten aanzien van De Vennen en Groenedijk) is het bijvoorbeeld mogelijk windturbines in het zuidwesten te plaatsen.

Een opstelling die verschillend werd beoordeeld (positief en negatief) is bundeling van het windpark met het geluidssportcentrum. De bestaande geluidsoverlast is al groot. De keuze tot het plaatsen van windturbines in dit gebied vereist een zorgvuldige afweging van de overlast die de omwonenden van zoekgebied Pottendijk nu al ervaren. Een windpark zal ook op momenten dat er normaal gesproken geen geluidsoverlast is ('s nachts) nogmaals geluid aan het gebied toevoegen. Mochten er windturbines in zoekgebied Pottendijk worden geplaatst dan dient er aandacht uit te gaan naar de (vermindering van) bestaande geluidsoverlast en rekening te worden gehouden met de toename in overlast. Er kunnen maatregelen genomen worden die geluidsoverlast in zijn geheel zal verminderen (windpark en geluidssportcentrum), geopperd is bijvoorbeeld een overkapping van de kartbaan. Als Platform Windkracht 3 vragen we aandacht bij zowel bestuurders als initiatiefnemers voor windparken voor oplossingen van dit aspect bij plaatsing van windturbines in dit gebied.

Uit 3D beelden tijdens het gebiedsproces was te zien dat het open landschap in Pottendijk lange zichtlijnen met zich meebrengt. De zichtbaarheid van een windpark in dit gebied is daarom groot. Ook is sprake van interferentie met windparken in Duitsland, mogelijk Zwartembergerweg en Borger-Odoorn. Voor wat betreft mitigatie viel op dat het productiebos het zicht op windparken vanuit sommige hoeken enigszins vermindert. Het laten staan van het bos of andere maatregelen die het visuele zicht kunnen verminderen verdienen aandacht.

4.3.7 TUINBOUWGEBIED KLAZIENAVEEN

Het zoekgebied Tuinbouwgebied Klazienaveen heeft beperkte ontwerpruimte, het ontwerpen van een landschappelijk logische opstelling is dan ook niet goed mogelijk. In dit gebied speelt ook dat mogelijk 'buiten de lijntjes' van de inventarisatiekaart ontworpen kan worden indien grondeigenaren wensen mee te werken aan de ontwikkeling. Wij denken dat buiten de lijntjes ook een voorwaarde zal zijn om tot een realistische ontwikkeling te komen.

Bij een mogelijke ontwikkeling zijn de natuur- en cultuurhistorische waarden van de Runde en het Veenpark en de daarbij horende aantrekkingskracht op toerisme een belangrijk aspect. Er is geïnvesteerd in ontwikkeling van de Runde en het Veenpark, het plaatsen van windturbines dichtbij deze gebieden wordt ervaren als zonde van de herstelwerkzaamheden die hebben plaatsgevonden.

De ontwikkeling van een windpark in het zoekgebied biedt ook economische kansen voor de tuinbouw. Een aandachtspunt is ook de samenhang met de nu geplande ontwikkeling van een zonnepark.

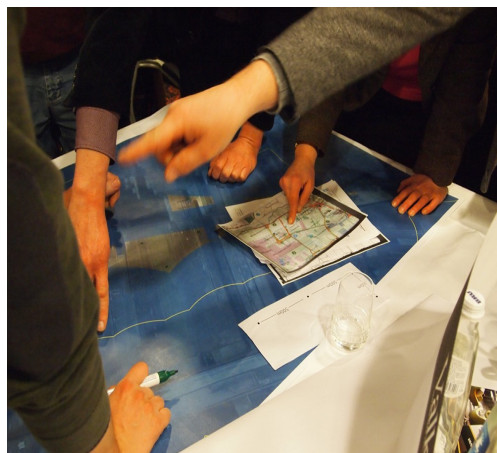
4.3.8 VEENSCHAPSWEG

Het gebied Veenschapsweg ten noordoosten van Schoonebeek bevat een LOFAR-buitenstation met een zogenaamde Lofar-zone 2, dat onderdeel uitmaakt van het centrale LOFAR- gebied in Borger-Odoorn. Het gebied is daarom in eerste instantie niet in het regieplan windenergie door de gemeente opgenomen als zoekgebied.

Naar aanleiding van ontwikkelingen betreffende het LOFAR gebied in Borger-Odoorn, welke mogelijkheden bieden om onder voorwaarden wel windturbines in een LOFAR zone te plaatsen, heeft het college op 17 februari besloten het gebied Veenschapsweg per direct onder voorbehoud toe te voegen aan de acht zoekgebieden voor windenergie. Hierdoor zou volgens de gemeente een mogelijke vertraging in het verdere verloop van het

gebiedsproces en de structuurvisie worden voorkomen, welke zou ontstaan indien op een later moment een zoekgebied wordt toegevoegd.

Op 19 mei 2015 heeft het College van B en W op grond van de concept Milieueffectrapportage vervolgens geconstateerd dat de gebieden Noordersloot en Veenschapsweg niet ontwikkelbaar zijn in verband met de natuurbeschermingswetgeving vanwege de nabije ligging van het Natura 2000-gebied Bargerveen. Het college heeft op basis daarvan besloten het gebied Veenschapsweg niet voor te stellen als negende zoekgebied aan de gemeenteraad.

Figuur 26: Ontwerpatelier Veenschapsweg

4.3.9 ZWARTENBERGERWEG

Het zoekgebied Zwartenbergerweg ligt aan de Duitse grens. Duitsland heeft plannen voor het realiseren van een windturbinepark aan de andere zijde van deze grens.

Veel ruimte voor het plaatsen aan Nederlandse zijde is er niet. Hiervoor moet het Verdrag van Meppen deels worden doorbroken. Er is nog onzekerheid over de haalbaarheid hiervan.

Voor het ontwikkelen van het park is het van belang om samen te werken met Duitsland. Het is wenselijk om een samenhangend ontwerp te maken. Wanneer alleen wordt gekeken naar het zoekgebied Zwartenbergerweg lijkt een lijnopstelling de meest vanzelfsprekende opstelling. Echter wanneer aan de Duitse zijde de windturbines in een zwerm worden geplaatst, dan komt de lijnopstelling niet tot haar recht.

Daarnaast vraagt de inpassing van de windturbines om een grensoverschrijdend landschappelijk ontwerp. Het landschap aan de Duitse zijde is anders ingericht dan aan de Nederlandse zijde.

Bij de ontwerpateliers waren alleen direct omwonenden van de Zwartenbergerweg aanwezig. De windturbines zullen ook effecten hebben op andere inwoners, onder andere van Barger-Compascuum. Tijdens de ateliers hebben omwonenden aangegeven, dat wanneer aan de Duitse kant windturbines komen, ze openstaan voor hogere windturbines (4 MW).

4.4 BEVINDINGEN GEDRAGSCODE

Tijdens de sessies over de gedragscode is de kennis hierover gegroeid. We zagen bij de inwoners voortschrijdend inzicht over de gedragscode aspecten en dat de interesse hiervoor is gewekt. Omdat in de komende periode aanvullende afspraken gemaakt moeten worden tussen gemeente, ontwikkelaars en omwonenden is het van belang dat het kennisniveau bij de betrokken partijen over de gedragscode verder toeneemt.

Door het in het regieplan gehanteerde criterium om voor woongebieden een afstand te hanteren van 1100 meter voelen omwonenden zich binnen deze afstand minder beschermd. Dit is een punt van aandacht. Bij mogelijke maatregelen voor woningen kan bijvoorbeeld rekening gehouden worden met een zonering binnen de 1100 meter bij de gedragscode.

Hierna volgen er per onderdeel korte samenvattingen van hetgeen door platform Windkracht 3 opgehaald is op de verschillende gedragscode-bijeenkomsten. Over het algemeen is er heel erg veel informatie opgehaald. Deze samenvatting is naar de overtuiging van platform Windkracht 3 een goede weergave van het totaal aan beschikbare informatie. Het is echter wel zo, dat voor elke inwoner de prioritering anders ligt. Het is dan ook zeer noodzakelijk dat deel I van deze rapportage wordt gelezen ten aanzien van het totaal aan opgehaalde informatie van een gebied.

4.4.1 MINIMALISATIE OVERLAST

De beperking van overlast ten behoeve van geluid en zicht speelt sterk. Maatregelen voor het verminderen van overlast zoals uilenvleugels, stilstandvoorziening bij slagschaduw en antischitteringscoating spreken aan. De omwonenden hebben aangegeven dat minder windturbines zeer wenselijk zijn. Hoger is daarentegen met klem door omwonenden in de meeste gebieden aangegeven als onwenselijk. Er is een sterke wens om hier afspraken over te maken met de ontwikkelaars.

4.4.2 COMPENSATIE SCHADE

De omwonenden maken zich zorgen over de waardevermindering van hun woning en de financiële consequenties voor bepaalde activiteiten (horeca, bed & breakfast, enz.). Waardedaling moet volgens omwonenden vooraf vastgesteld worden.

Compensatie van omwonenden moet vooraf goed geregeld worden. Door vooraf planschade te regelen wordt de urgentie van dit thema erkend. Voor de windparken die er komen zou de gemeente dit kunnen faciliteren.

Voor compensatie voor de visuele gevolgen is er een voorkeur voor een omwonendenregeling (op basis van afstand tussen woning en windturbine gerelateerde vergoeding) in plaats van een gebiedsfonds.

4.4.3 ONGANGSAFSPRAKEN

Om overlast inzichtelijk te maken is door inwoners naar voren gebracht om een nulmeting uit te voeren en een monitoringsprogramma op te zetten. Inwoners benadrukken het belang dat dit door een onafhankelijke partij gebeurt en dat de resultaten hiervan transparant beschikbaar komen. Dit verschaft alle betrokkenen inzicht over de werkelijke overlast als gevolg van geluid en licht.

4.4.4 MEEPROFITEREN

Ten aanzien van “meeprofiteren” staan de omwonenden voor het merendeel nog niet open voor financiële participatie via aandelen of obligaties. Kortings op elektriciteit of een omwonendenregeling heeft op dit moment meer de voorkeur mede omdat dit geen eigen inbreng van middelen vereist. Gedurende het gebiedsproces hebben we de belangstelling onder omwonenden om mee te profiteren van de windturbines wel iets zien groeien. De meeste belangstelling gaat uit naar vormen waarbij men zelf weinig moeite hoeft te doen en de risico's beperkt zijn.

De belangstelling voor participatie mag volgens een deel van de betrokkenen nu niet te zwaar meewegen in de gebiedskeuze. Verder werd er een aantal punten opgevoerd waardoor dit element nu lastig in te vullen is en het moeilijk is om hier nu keuzes in te maken. De genoemde punten zijn:

- Er is veel onduidelijkheid en te weinig transparantie over de opbrengst.
- De bandbreedtes zijn groot.
- Er is geen eenduidige informatie.

Daarnaast zijn er potentiële lokale energiecoöperatie initiatieven. De start van een windenergieproject kan een momentum geven in de ontwikkeling van een lokale energiecoöperatie. In diverse gebieden hebben zich initiatiefnemers gemeld voor energiecoöperaties. Deze kunnen in de komende periode verder worden uitgewerkt.

4.4.5 GEBIEDSPECIFIEKE AFSPRAKEN

Tijdens het traject zijn er een voor aantal gebieden specifieke te maken afspraken naar voren gebracht. In Pottendijk is een geluidssportcentrum gevestigd. De omwonenden ervaren op dit moment geluidsoverlast van dit geluidssportcentrum. Met de komst van de windturbines krijg je een “stapeling” van geluid. Door inkomsten uit het windenergieproject te gebruiken voor het reduceren van het geluid in het gebied kan een interessant synergie effect worden gerealiseerd.

4.4.6 SPIEGELING OPGEHAALDE INFORMATIE MET PROJECTONTWIKKELAARS

In alle gebieden zijn inmiddels projectontwikkelaars gezeteld (verworven grondposities), geïnteresseerd en actief. De ontwikkelaars staan open voor samenwerking onderling en met omwonenden. Zij plaatsen echter een noot ten aanzien van geringe bereidheid en mogelijkheid tot investeren van de lokale inwoners. Ook wijzen zij op de naar hun mening beperkte ruimte om tegemoet te komen aan de wensen van de omwonenden. Zij zijn zeer geïnteresseerd en zien binnen de kaders van het regieplan voldoende ontwikkelmogelijkheden. Een aantal is al bezig met de concrete uitwerking van plannen.

Bij een aantal ontwikkelaars bestaat bereidheid tot socialisering van de grondvergoeding. Ontwikkelaars hebben zich deels uitgesproken qua voorkeur voor windturbintypes. De ontwikkelaars zijn vatbaar voor bovenwettelijke zaken zoals verdere geluidsreductie en stilzetten van de windturbine in geval van slagschaduw. Ze willen duidelijkheid over de besluitvorming en staan klaar in de startblokken. Een aantal is bereid om hun plannen te delen en enkelen staan open of houden zelfs een pleidooi voor gezamenlijke ontwikkeling.

5 OVERWEGINGEN EN AANBEVELINGEN

Voor de volgende fase geven we in dit hoofdstuk een aantal overwegingen mee voor het vervolgproces. Hierbij kijken we eerst terug op onze opdracht, de inbreng van omwonenden en overig betrokken partijen om van daaruit te komen tot een serie aanbevelingen. Er is onderscheid gemaakt in algemene aanbevelingen, ruimtelijke en aanbevelingen ten aanzien van de Gedragscode.

5.1 ALGEMEEN

Windenergie in Emmen roept veel emoties en discussie op

Na een aanvankelijke weigering van de gemeente Emmen om windturbines op het eigen grondgebied te plaatsen, heeft de provincie Drenthe vastgelegd dat Emmen toch zijn bijdrage moet leveren, en heeft de gemeente een 95,5 MW windtaakstelling opgelegd. Emmen heeft daarop gezegd dat als deze doelstellingen bestuurlijk onontkoombaar zijn, de gemeente in elk geval de regie over het proces wil houden, om zo beter de belangen en ideeën van haar inwoners te kunnen meenemen dan wanneer het Rijk of de provincie het proces zou trekken.

Daarop is door de gemeente platform Windkracht 3 ingesteld om het proces met inwoners vorm te geven. Dat is gebeurd door het organiseren van gemeentebrede bijeenkomsten en een serie ontwerpateliers voor de diverse zoekgebieden waarin onder andere de opgave, opstellingen en mogelijke voorwaarden aan de orde zijn gesteld.

Tijdens deze bijeenkomsten bleek dat omwonenden uit de zoekgebieden kritisch reageerden op de windopgave, de gemeentelijke en provinciale criteria en veel vragen hadden over het geheel. Naast kritiek is er ook waardering over het initiatief van de gemeente om de omwonenden van informatie te voorzien en in een vroeg stadium bij het geheel te betrekken. Een groot aantal omwonenden heeft een actieve en constructieve bijdrage geleverd in de afgelopen maanden.

De vraag is nu hoe de schat aan inzichten en informatie die bij omwonenden, maar ook bij andere betrokkenen en projectontwikkelaars, is opgehaald, moet worden 'vertaald' naar volgende stappen. Platform Windkracht 3 wil hierbij maximaal recht doen aan alles wat door de omwonenden is ingebracht, zonder zelf positie te kiezen. Platform Windkracht 3 zoekt tegelijkertijd een wijze van rapporteren waarmee het college van B en W en de gemeenteraad verder kunnen, die immers formeel verantwoordelijk zijn voor het besluit. Daarbij heeft de gemeente telkens aangegeven zo dicht mogelijk bij de opvattingen van haar inwoners te willen blijven. Maar die zijn niet eenduidig, behalve wellicht op het punt dat bijna niemand op een windpark in de eigen buurt zit te wachten. Zie daar het dilemma: het zou onethisch zijn inwoners te vragen in deze situatie te besluiten waar ze de windturbines willen hebben terwijl ze die überhaupt niet willen. Die verantwoordelijkheid moet het college van B en W en de gemeenteraad op zich nemen.

Voor de verdere invulling van de plannen zijn er dan nog veel keuzes te maken. Platform Windkracht 3 heeft, vooruitlopend op het onvermijdelijke besluit waar in de gemeente de windturbines moeten komen, geprobeerd zoveel mogelijk informatie op te halen over aan welke eisen de verdere plannen dan moeten voldoen. Die informatie vertalen we nu naar aanbevelingen voor de gemeente, respectievelijk de inwoners, zoals gezegd zonder zelf als platform Windkracht 3 positie te willen kiezen.

5.2 AANBEVELINGEN ALGEMEEN

De bijeenkomsten met omwonenden hebben een grote hoeveelheid informatie en ideeën opgeleverd. We vatten de belangrijkste constatering hieronder samen, waar relevant gevolgd door de aanbeveling die daarbij past.

5.2.1 GROTE WAARDE INBRENG EN BETROKKENHEID OMWONENDEN

1. Het is een onmogelijke opgave van inwoners te vragen mee te denken over vormgeving van plannen die ze ten diepste niet willen. Dat velen toch bereid waren mee te denken verdient groot respect.

Aanbeveling:

We vinden het dan ook uiterst belangrijk dat de gemeente de opvattingen van de inwoners zwaar laat wegen in de besluitvorming en terugkoppelt hoe de opgehaalde ideeën in de uiteindelijke besluiten een rol hebben gespeeld.

De bereidheid tot deelname aan de bijeenkomsten was groot. Het is echter geen aselechte steekproef uit de bevolking. Direct betrokkenen uit de zoekgebieden waren logischerwijze meer vertegenwoordigd dan anderen. Het is echter ook terecht dat hun stem als direct belanghebbende zwaar weegt.

5.2.2 TRANSPARANTE BESLUITVORMING

In de bijeenkomsten is een groot aantal factoren naar voren gebracht waarmee bij de verdere besluitvorming en planuitwerking rekening zou moeten worden gehouden. Daarbij is onderscheid te maken in gebiedsoverstijgende factoren en zaken die binnen de zoekgebieden een rol spelen. Belangrijke gebiedsoverstijgende factoren zijn:

- De opgave van 95,5 MW (nut en noodzaak van de opgave, alternatieven enz.).
- De keuze tussen spreiding of concentratievarianten.
- Het gekozen afstandscriteria circa 1100 meter en de definitie lintbebouwing.
- De wijze waarop de insluitingsprincipes worden ingevuld.
- De keuze voor soort en type windturbines.
- De keuze voor het vermogen van de windturbine (3 MW of meer).
- De plaats van natuur- en landschapswaarden in de weging.

Belangrijke factoren binnen de zoekgebieden zijn:

- Landschappelijke impact / verstoring.
- Invloed op leefomgeving / woongenot.
- Invloed op huizenprijzen.
- Geluidshinder.
- Slagschaduw.
- Invloed op lokale natuur (vogels, vleermuizen).

Hoe zwaar deze factoren wegen verschilt per persoon en per situatie; dat maakt het onmogelijk een eenduidig beeld te vinden van wat voor omwonenden de 'gunstigste' dan wel 'minst slechte' plannen zijn.

Aanbeveling:

Van belang is vooral te laten zien of en hoe al deze factoren in de verdere planvorming meegenomen zijn, en hoe de verschillende factoren door het college van B en W en de gemeenteraad worden gewogen.

Op basis van alle factoren die we in de bijeenkomsten hebben opgetekend, en in de wetenschap dat deze geheel verschillend kunnen worden gewogen, is onder onze begeleiding een instrument (**Windwijzer Emmen**) gemaakt waarin met deze factoren en weging van de factoren kan worden gevarieerd. Daarmee kan inzichtelijk gemaakt worden hoe variëren met deze factoren de uiteindelijke plannen en keuzes worden beïnvloed. Het is een hulpmiddel om te bekijken wat de consequenties van de keuzes zijn, maar kan nooit in de plaats van de politieke afweging komen.

Aanbeveling:

We adviseren om de Windwijzer Emmen als instrument te gebruiken bij de verdere planontwikkeling en besluitvorming. We raden aan dat de gemeente een beperkt aantal mogelijke scenario's formuleert voordat de besluiten formeel worden genomen, en de consequenties van deze verschillende mogelijke besluiten met dit instrument zichtbaar maakt en met omwonenden bespreekt. En pas daarna de finale keuze maakt.

Op grond van de ontwerpateliers, de ROM3D verkenningen en de gevoerde gesprekken, onder andere met de ontwikkelaars, lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de opgave in de zoekgebieden technisch gezien mogelijk is. Er is een groot aantal varianten mogelijk voor de wijze waarop dit ingevuld kan worden. Er valt dus, over en binnen de gebieden, nog veel te kiezen. Op grond van de ontwerpateliers is inzichtelijk gemaakt welke ruimtelijke (visuele) gevolgen de windturbines met zich meebrengen.

De hoofdvraag waarover een keuze gemaakt moet worden, is de vraag hoeveel windturbines (MW) in welk zoekgebied moeten worden geplaatst. Dat is, zoals ook in de inleiding gezegd, een keuze die de gemeente zélf moet maken onder andere op basis van de opvattingen van alle betrokken inwoners, en het liefst met hulp van de Windwijzer Emmen. Na dit hoofdbesluit is er ruimte om de verdere planontwikkeling per zoekgebied zo goed mogelijk in samenspraak met de omwonenden te doen. Ook daarvoor zijn al veel ideeën en randvoorwaarden ingezameld.

Aanbeveling:

We adviseren de gemeente de besluitvorming in een paar stappen te doen:

- Voorbereiden van een overzienbaar aantal mogelijke scenario's voor de zoekgebiedkeuze.
- De consequenties van die mogelijke besluiten zichtbaar maken met de Windwijzer.
- Bespreken van deze mogelijke besluiten met vertegenwoordigers uit de zoekgebieden.
- De keuze maken en aangeven hoe het verdere proces er uit komt te zien.

Home Tool Contact

Stel een scenario samen

Kies het insluitingscriterium ⓘ
Er is sprake van insluiting op het moment dat Windgebieden op minder dan van elkaar liggen.

De beoordelingscriteria
De scenario's worden op de onderstaande criteria beoordeeld. Vink de criteria die voor u belangrijk zijn. Deze worden in het totaaloverzicht uitgelicht.

- Geluid ⓘ
- Landschap ⓘ
- Visuele kwaliteit opstelling ⓘ
- Interferentie ⓘ
- Combinaties met andere functies ⓘ
- Aantal woningen binnen 1100 m. ⓘ
- Natuur ⓘ
- Economische effecten ⓘ
- Mitigatie mogelijk ⓘ

het gebied Berkenrode valt af vanwege het Duitse toekomstig windgebied Haren.

Berkenrode

De Vennen

Groenendijk

N34

Noordersloot

N34 opstelling

- Alles oostzijde
- Gespreid
- Hele gebied

Totaal aantal turbines ⓘ
27

Laat overzicht zien

5.2.3 BETROKKENHEID OMWONENDEN BIJ BESLUITVORMING

Er is een grote betrokkenheid van omwonenden bij de besluitvorming over windturbines in de zoekgebieden. Het moge op grond van de beschreven bevindingen duidelijk zijn dat de ontwerpateliers meer een impactmeting vormen en geen draagvlak of acceptatiemeting voor de diverse opties zijn geweest.

Het is van belang om de betrokkenheid en het vertrouwen van de omwonenden verder op te bouwen. Volgens ons moet hiertoe zorg gedragen worden voor de volgende zaken:

- Herkenbaarheid van het vervolgproces met ruimte voor inbreng van de omwonenden.
- Het borgen van de bewonersinbreng.
- Het zorg dragen voor openheid in de dialoog tussen de gemeente en de betrokken inwoners en andere partijen.
- Voldoende tijd om het vervolgproces goed uit te kunnen voeren.

Aanbeveling:

Zet het huidige proces om omwonenden en andere inwoners van de gemeente Emmen nauw betrokken te houden voort. Blijf dit organiseren en faciliteren.

Verduidelijk hierbij de rol van de EOP's als vertegenwoordigers van de inwoners. Zorg voor het verder versterken van het inwonersgeluid en bied onafhankelijke begeleiding van de omwonenden, zodat zij los van de gemeente een positie kunnen behouden richting de ontwikkelaars.

5.2.4 UITNODIGEN EN UITDAGEN

Het risico bestaat dat wanneer de verdeling van de locaties van de windturbines puur op gebiedsniveau plaats vindt de optimale oplossing niet gevonden wordt. De onderlinge afwegingen tussen de gebieden moet goed in de gaten gehouden worden. Soms is de invulling van de totale opgave over alle gebieden beter wanneer er op gebiedsniveau "buiten de lijntjes" wordt gekeken. Door niet alle beschreven randvoorwaarden strikt te hanteren ontstaat in sommige gevallen ruimte waardoor de totale ervaren overlast kleiner is dan wanneer de randvoorwaarden wel strikt worden toegepast. Om tot de beste ontwerpen en scenario's te komen is het dan ook zaak dat de gemeente zowel de ontwikkelaars als de omwonenden blijft uitnodigen en uitdagen om mee te praten en mee te denken hierover.

5.2.5 ZET EEN STAP MAAR GEEN FINALE KEUZE

Uiteindelijk is het van belang te komen tot de beste maatschappelijke ontwerpen en scenario's. Hiervoor is het belangrijk om nu nog geen finale keuze te maken voor gebieden waar de windturbines moeten komen. Er is tot november 2015 tijd om de definitieve keuze te maken. Wanneer de gemeente een breed draagvlak bij de inwoners wil, dan moeten inwoners breder dan alleen bij hun eigen gebied betrokken worden. Hierbij is het van belang dat de inwoners meegenomen worden in afwegingen tussen de verschillende scenario's.

5.2.6 BUITEN DE LIJNTJES

Door verschillende omwonenden zijn alternatieven ingebracht met betrekking tot mogelijke locaties voor windenergie. Deze vallen buiten de door de gemeente aangereikte kaders. Voorbeelden zijn een grotere lange opstelling langs de grens, plaatsing van kleinere clusters (minder dan 5 molens) bij industrieterreinen, aansluiting bij infrastructuur. Het is voor het gemeentebestuur enerzijds de opgave om in de besluitvorming te komen tot trechtering en duidelijkheid te geven over de te maken keuzes. Anderzijds is het zaak bij de trechtering het risico van een tunnelvisie te voorkomen.

Aanbeveling

Daag omwonenden uit tot het verder ontwikkelen van serieuze alternatieven binnen de door de gemeente gegeven kaders zoals het minimaliseren van overlast. Blijf daarbij oog houden voor onverwachtse mogelijkheden en onderzoek deze serieus. Realisering van een deel van de opgave in samenwerking met Duitsland of op industrieterreinen kunnen daar voorbeelden van zijn. Verder zou in het beleid meer uitgegaan kunnen of mogen worden van de energieopbrengst in plaats van vermogens. Ook dit biedt mogelijke aanknopingspunten voor alternatieve invullingen van de windopgave.

5.2.7 ALTERNATIEVEN

Om verschillende redenen kunnen alternatieven voor windturbines niet als vervangende technieken worden toegepast. Hier kan echter door de gemeente, vooruitlopend op beleid van andere overheden, wel nader onderzoek naar worden gedaan.

Wij hebben als platform ons de vraag gesteld of we op basis van onze eigen deskundigheid een oordeel over alternatieven moeten vellen. Onze conclusie is dat we dat als platform vanuit onze opdracht achterwege dienen te laten. Wij vinden dat deze opties in het vervolgproces een beoordeling verdienen door een onafhankelijke partij of een expertteam.

Aanbeveling

Stel voor de beoordeling van alternatieven een onafhankelijk expertteam in die de alternatieven beoordeelt en daarover advies uitbrengt voor besluitvorming.

Aanbeveling:

Start voor de gemeente Emmen een traject om koploper op het gebied van duurzame energievoorziening te worden. Energiebesparing staat daarin op de eerste plaats. Vanuit deze koploperspositie kan mogelijk een sterkere positie worden verworven in de discussie over de windopgave. Als onderdeel van dit traject kan onderzocht worden wat de mogelijkheden zijn voor de toepassing van de verschillende alternatieven voor de opwekking van duurzame energie. Hiermee loopt de gemeente vooruit op de ambitie van het Rijk en kan de gemeente beter aantonen dat het maximaal mogelijke al gedaan is.

5.3 AANBEVELINGEN RUIMTELIJK

Voor de ruimtelijk te maken keuzes geven we de volgende hoofdpunten ter overweging mee.

5.3.1 VERDEELSLEUTEL

De verdeelsleutel van de windturbines over de verschillende zoekgebieden is een zeer prominent keuzepunt en zeer sturend voor het verdere ontwerp en opstellingsvarianten in de diverse zoekgebieden en de daarmee samenhangende impact en effecten. Betrokkenheid bij en dialoog en debat over deze verdeelsleutel is een essentiële voorwaarde voor begrip en draagvlak voor verdere besluitvorming en invulling.

5.3.1.1 Concentratie versus spreiding

In grote lijnen onderscheiden we drie koersen voor de verdeelsleutel:

- Concentratie van de windturbines in 2 à 3 gebieden.
- Spreiding van de windturbines over alle zoekgebieden.
- Een verdeling die hier tussen in ligt.

Aanbeveling:

Onderscheid binnen de scenario's een aantal varianten die betrekking hebben op de verdeelsleutel en geef weer wat de voor- en nadelen en afwegingsfactoren zijn en voer hierover een goed georganiseerd debat.

5.3.1.2 Insluiting

Insluiting is een belangrijk criterium in het regieplan dat door omwonenden als belangrijk wordt omarmd. Het criterium 'insluiting' is echter niet gedefinieerd. De invulling van het insluitingscriterium is van grote invloed op de beschikbaarheid van diverse zoekgebieden en derhalve de verdeelsleutel.

Van belang is een goede onderbouwing en een uiteindelijk gedragen definitie voor insluiting te geven, mede omdat er anders veel verschillende interpretaties (en dus verwarring) gaat ontstaan. Te overwegen is om daarbij een range of een aantal opties te hanteren.

Aanbeveling:

Hanteer een goed onderbouwde definitie van insluiting en geef deze een duidelijke plaats in de mogelijke scenario's.

5.3.1.3 Interferentie

Ook het onderwerp interferentie leeft zeer sterk bij de deelnemers aan het gebiedsproces. Het gaat dan om zichtbaarheid van meerdere windparken vanaf 1 locatie of de ruimte om in de omgeving even geen windturbines te zien. Er is een behoefte aan een balans tussen gebieden waar je ze wel en niet ziet, ook rekening houdend met bestaande en te ontwikkelen windturbineparken buiten de gemeente.

Aanbeveling:

Geef interferentie als criterium een duidelijke plaats en kijk ook naar de samenhang en het totale landschapsbeeld dat ontstaat. Ontwerp voor de hele gemeente en in de deelgebieden ook vanuit die samenhang.

5.3.2 OVERLAST OMWONENDEN MINIMALISEREN

Het minimaliseren van de overlast voor de omwonenden is een belangrijk hoofddoel van de gemeente.

Belangrijke overwegingen die we daarbij mee willen geven zijn:

- De verdere invulling en omgang met het criterium "circa" 1100 meter.
- De opstelling van de windturbines binnen het gebied "doet er toe".

5.3.2.1 Circa 1100 meter

Overall waar een lijn wordt getrokken ontstaan grensgevallen. Dit zien we ook terug bij de 1100 meter afstand tot woongebieden die gehanteerd wordt voor het bepalen van de zoekgebieden. Als algemeen leidend principe wordt het hanteren van een zo groot mogelijke afstand tot woongebieden ondersteund.

Maar zodra de eigen woning door toepassing van de gehanteerde criteria binnen de zoekgebieden valt verandert er iets in die acceptatie en ontstaat er discussie. Deze is onvermijdelijk en mag gevoerd worden. Tegelijkertijd is het belangrijk daarbij wel het hoofddoel voor ogen te houden; minimaliseren van de overlast.

Wij geven de gemeente in die context ter overweging mee niet te rigide om te gaan met de 1100 meter grens en de definitie van woongebieden.

Aanbeveling:

Optimaliseer het ruimtelijke ontwerp voor de gemeente op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk mensen op een zo groot mogelijke afstand van het windpark komen (of zo min mogelijk mensen op zo dicht mogelijke afstand van de windturbines). Dit geldt overigens niet alleen voor de 1100 meter voor woonkernen, maar ook voor de 500 meter die aangehouden moet worden tot solitaire woningen.

Aanbeveling:

Wij raden de gemeente aan de verschillende gebieden tegelijk en in samenhang met elkaar te ontwerpen. Benader de gebieden als communicerende vaten. De winst in het ene gebied (een eventuele extra windturbine mogelijk) kan in een ander gebied gebruikt worden, zodat de totale overlast minimaal wordt. De gemeente zal hier ook verderop in het proces de regie moeten blijven voeren.

5.3.2.2 Opstelling van windturbines in het gebied "doet er toe"

Het aantal geplaatste windturbines weegt zwaarder dan de wijze waarop ze opgesteld worden (opstellingsvariant). Uit de verschillende ontwerpateliers komt geen duidelijke voorkeur voor een bepaalde opstellingsstructuur naar voren. Wat wel duidelijk is, is dat omwonenden graag ordening en structuur willen, passend bij de maat van

het landschap. Met name bij de opstellingen die passen bij het laadvermogen kiezen deelnemers voor herkenbaarheid en niet voor bijvoorbeeld een zwermopstelling.

Aanbeveling:

Wanneer de windparken in geselecteerde gebieden ontwikkeld gaan worden en straks echt gerealiseerd gaan worden is het raadzaam om met omwonenden opnieuw een ontwerpatelier in te gaan. Omwonenden waarderen het zeer om samen aan de opstelling te werken. Begeleid daarom als gemeente het ontwerpproces, zodat dit samen met de omwonenden plaats vindt en ze ook inbreng kunnen hebben in de uiteindelijke opstellingsvariant.

5.3.3 “LAADVERMOGEN” VAN HET GEBIED

Een groot aantal inwoners is tijdens de ontwerpateliers over hun eigen schaduw heengestapt en is aan de slag gegaan met de inpassing van de windturbines in het landschap. Tijdens deze inpassing bleek dat er een duidelijke grens zit aan wat omwonenden kunnen accepteren voor een bepaald gebied. Voorbij een bepaald aantal windturbines zijn ze niet meer bereid om mee te denken. Dit verschilt overigens per persoon en we kunnen dit dus niet per gebied concretiseren.

Het begrip “laadvermogen” geeft dit fenomeen wellicht het beste weer. Het heeft enerzijds te maken met de visuele landschappelijke aanwezigheid en de mate waarin de omgeving beschikbaar en herkenbaar blijft voor andere functies. Tot op zekere hoogte is er verenigbaarheid van verschillende functies (woon, recreatie) met windturbines. Bij een groter aantal windturbines gaat dat meer wringen en krijgt het gebied soms als dominante functie “windpark”.

Aanbeveling:

Houd rekening met het maximale laadvermogen van de diverse zoekgebieden. Daar waar je zoekgebieden hun bestaande functies wilt laten behouden, moet wind niet te dominant gaan worden. Wanneer er voor gekozen wordt om veel windturbines in een gebied te plaatsen en dit gebied de dominante functie van windpark krijgt, kies er dan voor om daar ook in het ruimtelijk beleid expliciet in te zijn en andere functies daarvoor te compenseren.

5.3.4 HOOGTE VAN DE WINDTURBINES

De omwonenden vinden grotere windturbines (4 MW en daarmee een grotere masthoogte van meer dan 100 meter) over het algemeen minder wenselijk dan kleinere (3 MW, met lagere masthoogte). Er is ook veel zorg over de verlichting die nodig is op de hoge windturbines. Wel wil men graag zo min mogelijk windturbines. Omwonenden hebben aangegeven dat zij het zeer waarderen dat aan hen getoond wordt welke typen windturbines er zijn en hoe deze eruit zien. Tijdens het uitproberen van verschillende opstellingen tijdens de ontwerpateliers bleek dat het verlagen van het aantal windturbines door de inzet van hogere / zwaardere windturbines gemiddeld genomen niet de voorkeur had.

Aanbeveling:

Zorg voor onafhankelijk onderzoek naar en informatie over de mogelijkheden voor verschillende (nieuwe) typen windturbines per gebied. Hierbij moet opgemerkt worden dat de ontwikkeling van de techniek niet stil staat.

Borg het plafond in MW zodat - wanneer in een gebied sprake is van grotere windturbines -, dit ook vertaald wordt in minder palen.

In de structuurvisie kan voor bepaalde gebieden een hoogtebeperking wordt vastgelegd met het oog op de landschappelijke impact. Voorkom dat de discussie gaat over 3 of 4 MW. Het gaat om het aantal windturbines en de hoogte.

Aanbeveling:

Vanaf 150 meter moeten windturbines van verlichting worden voorzien. Neem een maximale tiphoogte van 149 meter op als randvoorwaarde om verlichting te voorkomen.

5.3.5 NATUUR

Met betrekking tot natuur- en landschapswaarden hebben we zeer uiteenlopende geluiden gehoord. Dit varieert van “moeten natuurwaarden niet meer worden meegenomen in de afweging” tot “kunnen de windturbines niet in het natuurgebied worden gerealiseerd in plaats van in een woongebied”. Een aantal natuurterreinen binnen de zoekgebieden heeft op basis van natuurwaarden een beschermde status.

Aanbeveling:

Zorg ervoor dat de gemeente het belang en de feitelijke natuurwaarden van deze gebieden goed in beeld heeft. Geef duidelijke informatie over de effecten van windturbines. Voorkom dat de aanduiding van natuur als zelfstandig argument een eigen leven gaat leiden. Hier gaat het om feitelijke effecten op gebieden en de daarin aanwezige soorten.

5.3.6 LANDSCHAP

De gemeente Emmen kent een grote verscheidenheid aan landschapstypen. Het thema landschap is zeer subjectief: ieder mens ervaart "zijn landschap" op zijn eigen manier en hecht er zijn eigen waarde aan. Inwoners hechten aan het landschap in hun eigen woonomgeving.

Bij de huidige generatie grote windturbines is het landschappelijk effect - ongeacht het type - groot. In grotere open landschapstypen zie je meer op grote afstand. In kleinschaliger afwisselend landschap is sprake van meer coulissewerking maar is het contrast vaak groter. De gemeente Emmen heeft beleid waarin ze haar landschappen waardeert. Deze wordt gebruikt bij ruimtelijke afwegingen en ook opgevoerd door omwonenden.

Aanbeveling:

De landschappelijke waarden van Emmen dienen een duidelijke plaats te krijgen in de besluitvorming. De waardenkaart is daarbij onder andere van belang. Tegelijk is het de vraag of dit beleid met zijn criteria wel voorziet in de komende opgave; de inpassing van windturbines. Boven het bestaande beleid is de kernvraag belangrijk; welk landschappelijk streefbeeld de gemeente bij invulling van de opgave gewenst vindt voor de hele gemeente en de deelgebieden.

Aanbeveling:

Besteed in de structuurvisie, naast aandacht voor de bestaande landschappelijke criteria, ook aandacht aan de landschapsopgave. Formuleer duidelijke streefbeelden voor de gemeente als totaal en voor de deelgebieden die sturend zijn voor het verdere ontwerp van het landschap.

5.3.7 RELATIE MET ANDERE FUNCTIES EN DE BREDERE GEBIEDSOPGAVE

De primaire zorg die de omwonenden hebben is de stapeling van negatieve effecten (bijvoorbeeld geluid op geluid). De mogelijkheid om gerelateerd aan de windopgave bepaalde functies te versterken, is op dit moment door omwonenden niet prominent naar voren gebracht. Dat wil niet zeggen dat deze synergie tussen de windopgave en andere functies niet gevonden kan worden en dat deze ook voor omwonenden van belang kunnen zijn. Daarnaast kunnen bestaande economische functies ook in het gedrang komen.

Het is belangrijk zowel de meekoppelmogelijkheden als eventuele negatieve effecten te identificeren. Het is mede in het belang van omwonenden dat deze in beeld komen en een transparante plek krijgen in de afweging.

Aanbeveling:

-Brenge de economische effecten (positief en negatief) en meekoppelmogelijkheden in beeld en geef aan of en hoe deze een plek krijgen in de besluitvorming.

-Formuleer voor de zoekgebieden een bredere ontwikkelopgave waaraan de realisering van windenergie een bijdrage moet leveren.

Aanbeveling:

Zet als gemeente Emmen een investeringsprogramma op voor de gekozen ontwikkelgebieden, breng daarvoor eigen middelen in (bijvoorbeeld WOZ-inkomsten en leges) en streef er naar hiervoor aanvullende middelen bij de provincie en het Rijk te verkrijgen.

5.4 AANBEVELINGEN GEDRAGSCODE

In dit hoofdstuk gaan we in op de manier waarop aan de concept Gedragscode vorm kan worden gegeven. Ook behandelen we de wensen van de omwonenden ten aanzien van afspraken die ze graag gemaakt willen hebben met de ontwikkelaar en de exploitant. Verder zijn er punten die aan de gemeente geadresseerd zijn. Bouwstenen voor de afspraken met de omwonenden die in de gedragscode moeten worden vastgelegd, zijn de bepalingen zoals opgenomen in de NWEA gedragscode en de NLVOW gedragscode. Hiernaast zijn alle deelnemers in de gelegenheid geweest om aanvullende punten in te brengen en te bespreken. Niet alle ingebrachte punten hebben geleid tot een aanbeveling.

5.4.1 ALGEMEEN

Een van de dilemma's die door ons is geconstateerd, is de borging van de afspraken die gemaakt worden met ontwikkelaars en exploitanten van de windparken. Een gedragscode is bedoeld als zelfregulerend mechanisme, maar dat wordt door de omwonenden als te vrijblijvend ervaren. Ook wij hebben gemeend dat er een minder vrijblijvend karakter gegeven zou moeten worden aan de gedragscode. Als uitwerking hiervan stellen wij voor om de gedragscode te borgen door middel van een "Windakkoord". Hoe, wat en waarom is in dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

5.4.1.1 Windakkoord Emmen

Voor het verdere proces dienen zich verschillende mogelijkheden aan. Het lastige maar ook uitdagende daarbij is dat verschillende projectontwikkelaars (bedrijven, maar ook burgerinitiatieven / energiecoöperaties) eigen rollen en wettelijke speelruimte hebben die niet op voorhand hoeft te sporen met ideeën van inwoners en / of de gemeente. Liefst worden die rollen en zienswijzen in een zo vroeg mogelijk stadium op elkaar afgestemd, voordat over de invulling per zoekgebied is besloten, die bepalend is voor de posities en opstelling van de projectontwikkelaars.

Het is van belang dat de verschillende projectontwikkelaars zoveel mogelijk werken in lijn met de wensen van inwoners en gemeente. Ons advies is daarom in een zo vroeg mogelijk stadium een raamovereenkomst; tussen gemeente en kandidaat-projectontwikkelaars af te sluiten. In deze overeenkomst worden de belangrijkste uitgangspunten en spelregels voor de verdere planontwikkeling vastgelegd, alsmede de bouwstenen voor maatwerkafspraken die per gebied worden gemaakt.

Aanbeveling:

Maak van de gedragscode geen handboek met vaststaande eisen, maar een publiek privaat en maatschappelijke samenwerking met verbonden partners. Leg de samenwerkingsafspraken vast in een raamovereenkomst; het Windakkoord Emmen.

De belangrijkste partijen bestaan uit de gemeente, ontwikkelaars en omwonendenorganisaties, maar ook andere partijen zouden hierin een plek kunnen krijgen. Maak daarbij in algemene zin gemeentebrede afspraken met de mogelijkheid voor en opstap naar gebiedsspecifiek maatwerk en invullingen.

5.4.1.2 Maatschappelijke tender

Een wezenlijke vraag is op welke basis, hoe en door wie de keuze voor de projectontwikkelaars tot stand komt. Die keuze kan immers van grote invloed zijn op de mate waarin aan opvattingen van inwoners en gemeente recht zal worden gedaan. Zoals gezegd, zoveel mogelijk wordt dat van tevoren met alle projectontwikkelaars geregeld in een raamovereenkomst, voordat wordt besloten welke projectontwikkelaar waar kan optreden. Voor dat laatste zijn verschillende principes denkbaar:

- Wie het eerst komt, het eerst maalt: de oudste rechten gelden, wie het eerst zijn zinnen had gezet op een bepaald gebied kan als projectontwikkelaar voor dat gebied aan de slag.
- Marktkrachten: wie, waar mag optreden wordt aan het vrije krachtenspel overgelaten.
- Maatschappelijke tender: denkbaar is per eenheid (gebied + aantal MW wind) een maatschappelijke tender uit te schrijven, waarbij de partij of coalitie (bijvoorbeeld projectontwikkelaar plus vertegenwoordigers vanuit de inwoners) die het best scoort op een serie vooraf vastgelegde criteria en spelregels als projectontwikkelaar mag opereren. Dat kan bijvoorbeeld op basis van een set eisen zoals in de raamovereenkomst is vastgelegd, waarbij de projectontwikkelaar-in-spé punten kan verdienen door meer te bieden op wezenlijke onderdelen. Mogelijk is ook het organiseren van een maatschappelijke tender voor het invullen van de 95,5 MW in totaal, waarbij projectontwikkelaars samenwerken om tot een maatschappelijk zo hoog mogelijk scorend scenario te komen in de gemeente Emmen.
- Wellicht zijn er nog andere principes denkbaar, of mengvormen.

Aanbeveling:

Bedenk vooraf goed hoe tot een keuze voor een projectontwikkelaar per gebied of opgave moet worden gekomen. Overweeg dit via bijvoorbeeld een vorm van maatschappelijke tendering te doen. Regel in dat geval dan het liefst vooraf dat kandidaat-projectontwikkelaars zich verbinden in de raamovereenkomst aan de keuze via maatschappelijke tender, ook als ze wettelijk mogelijkheden hebben alsnog hun recht te doen gelden.

5.4.1.3 Aan tafel rond het eerste ontwerp

Projectontwikkelaars hebben ook belang bij een goed ontwerpproces en betrokkenheid en inbreng van omwonenden. Verschillende ontwikkelaars hebben al aangegeven tegenover verschillende inhoudelijke elementen, die in een mogelijke gedragscode aan bod kunnen komen, positief te staan. In een aantal gemeenten

zijn wel dergelijke afspraken in de maak. Een maatschappelijke tender is een relatief nieuw fenomeen voor de windsector, maar daarbij kan gebruik gemaakt worden van ervaringen met soortgelijke aanpakken in andere sectoren.

Aanbeveling:

Een eerste opzet voor een raamovereenkomst is uitgewerkt in de bijlage. Wij stellen voor om dit concept in overleg met omwonendenvertegenwoordigers en projectontwikkelaars te vervolmaken tot een definitieve raamovereenkomst en gedragscode; het Windakkoord Emmen.

5.4.1.4 Toegangskaat en gelijk speelveld

De inzet daarbij zou kunnen zijn dat ondertekening van deze raamovereenkomst en gedragscode voorwaarde is om in de gemeente Emmen windturbines te mogen ontwikkelen. Dit draagt bij aan een gelijk speelveld voor alle partijen en zorgt voor de verbinding aan de gezamenlijk opgave.

De ondertekende raamovereenkomst kan de toegangskaat tot het gebied vormen. Ontwikkelaars met cruciale grondposities die niet mee willen tekenen zijn vrij maar lopen de kans dat hun gebied in de afwegingen minder hoog scoort. In gezamenlijkheid dient gekeken te worden naar het optimale (maatschappelijk en economisch) ontwerp. Draagvlak is daarnaast één van de criteria van het regieplan en de structuurvisie.

Aanbeveling:

Hanteer een gemeentebrede raamovereenkomst als toegangskaat tot het gebied.

5.4.1.5 Steun inbreng en betrokkenheid omwonenden

Uitgangspunt van het regieplan is betrokkenheid van omwonenden en een goede waarborging van hun belangen in het ontwerp, de plaatsing van windturbines en exploitatie van windturbines in de gekozen zoekgebieden. Om dit te borgen zijn samenwerking en het borgen van een volwaardige positie van omwonenden van belang.

Hiertoe moet (per gebied) een bewonersvertegenwoordiging georganiseerd worden. De gemeente kan hier een ondersteunende en trekkende rol in vervullen. Dit proces kan worden begeleid door een onafhankelijke organisatie die ook de onderhandeling / mediatie op enkele belangrijke punten voor zijn rekening kan nemen.

Aanbeveling:

Borg en steun de positie van de omwonenden in het vervolgproces en zorg voor een level playing field met onafhankelijke begeleiding. Richt een ontwikkelingsmaatschappij op die in het midden van de partijen kan staan.

5.4.1.6 Gemeentebrede basis voor gebiedsgericht maatwerk

Over het algemeen kan gesteld worden dat er weinig tot geen verschil zit tussen de wensen van de omwonenden van de verschillende gebieden ten aanzien van de punten die men geregeld zou willen zien in de gedragscode. Als er al verschillen ontstaan, komt dit doordat er in een gebied andere, gebiedsspecifieke zaken spelen die aanvullende afspraken vereisen. Ook zorgen deze verschillen per gebied ervoor dat er een andere zwaarte komt te liggen op de verschillende te maken afspraken. De punten om met elkaar af te spreken zijn dus gemeentebreed dezelfde, de bandbreedte van de afspraak kan verschillen. Er kan gesteld worden dat er met een generieke gedragscode voor de gemeente Emmen kan worden gewerkt met als voorwaarde dat er ruimte (bandbreedte) is binnen de afspraken. Het uiteindelijke ontwerp en de daarover te maken gebiedsafspraken zal maatwerk per gebied worden. Van daaruit lijkt de meest logische vervolgstap uit te gaan van een basispakket voor de hele gemeente en een keuzepakket voor het maatwerk in de verschillende gebieden.

Aanbeveling:

Hanteer een aanpak die uit gaat van:

- *Spelregels waar hoe dan ook aan voldaan moet worden.*
- *Elementen die als basis in alle gebieden geregeld worden.*
- *Elementen die in overleg per gebied toegevoegd of overeengekomen kunnen worden. Denkbaar is dat elementen uit de categorie met instemming van betrokkenen worden uitgewisseld.*

5.4.2 INHOUDELIJKE BOUWSTENEN PER THEMA

Hieronder geven we in het verlengde van de inbreng en bevindingen per thema mogelijke overwegingen en afspraken weer die in een raamovereenkomst / gedragscode aan de orde kunnen komen. We volgen daarbij de eerder gehanteerde indeling.

Minimalisering
overlast

Compensatie
schade

Omgangs-
afspraken

“Mee-profigiteren”

5.4.3 MINIMALISEREN OVERLAST

Minimalisering van overlast wordt over het algemeen als meest belangrijke punt ervaren door de deelnemende omwonenden. De aanbevelingen (suggesties mogelijke afspraken) zorgen in de meeste gevallen voor een derving van de opbrengst voor de exploitant. Ook dit moet onderdeel zijn van de dialoog tussen partijen.

5.4.3.1 Best inzetbare technieken

Nieuwere technieken kunnen bijdragen aan het verminderen van geluids- en lichthinder.

Mogelijke afspraak:

Ontwikkelaars zetten windturbines in die voldoen aan de best beschikbare technieken, waarbij geluids- en lichthinder wordt geminimaliseerd. Hierbij te denken aan:

- *Het toepassen van een coating op de wieken die schittering vermindert.*
- *Het afschermen van de verlichting (indien deze vereist is) voor de omwonenden of het toepassen van radarsystemen voor het aanzetten van verlichting als dat nodig is.*
- *Het toepassen van geluidsreducerende maatregelen zoals een zaagtand langs de rand van de wieken.*

5.4.3.2 Molen stilzetten bij slagschaduw

In Nederland is het vrij gebruikelijk om windturbines stil te zetten bij slagschaduwoverlast.

Mogelijke afspraak:

Ontwikkelaars gaan akkoord met een stilstandsregeling bij slagschaduwoverlast.

5.4.3.3 Camouflerende maatregelen

Er zijn maatregelen te bedenken die voor de omgeving een maskerend effect hebben. Een windturbine is wegens zijn omvang nooit te verstoppen, maar de verstoring van het beeld kan wel verminderd worden maar dit zal niet door iedereen zo ervaren worden.

Mogelijke afspraak:

Pas maatregelen toe die een verbetering geven van het visuele effect van de windturbines. Hierbij te denken aan:

- *versterken of aanbrengen van landschapselementen.*
- *Kleurkeuze van de windturbine.*
- *In groene tinten verlopen van de voet van de windturbine in een beboste omgeving.*
- *Het aanbrengen van erfbeplanting.*

5.4.3.4 Verstrekken van een tijdelijke vergunning

Windenergie op land heeft een belangrijke rol in de huidige energietransitie. De verwachting is dat over 25 jaar windenergie op land mogelijk een andere positie inneemt in het duurzame energielandschap. De ontwikkelaar vraagt een vergunning aan voor 25 jaar. Door deze tijdelijke vergunning te verstrekken kan op dat moment door de ontwikkelaar en de gemeente een nieuwe afweging worden gemaakt over de noodzaak van de windturbines voor de opwekking van duurzame energie.

Mogelijke afspraak:

De ontwikkelaar vraagt een vergunning aan voor de periode van 25 jaar.

5.4.3.5 Afbraakregeling vastleggen

Het kan voorkomen dat een windturbine om bepaalde redenen voor langere tijd niet wordt gebruikt en geen energie opwekt. Om te voorkomen dat de omgeving onnodig overlast blijft ervaren kan er een afbraakregeling worden overeengekomen tussen de ontwikkelaars en de gemeente.

Mogelijke afspraak:

De gemeente en de ontwikkelaar stellen gezamenlijk een afbraakregeling op. Deze wordt vastgelegd via de vergunning.

5.4.3.6 Monitoring

Om overlast inzichtelijk te maken is door omwonenden naar voren gebracht om een nulmeting uit te voeren en monitoringsprogramma op te zetten. Het is van belang dat dit door een onafhankelijke partij gebeurt en dat de resultaten hiervan transparant beschikbaar komen. Dit verschaft alle betrokkenen inzicht over de werkelijke overlast als gevolg van geluid en licht.

Mogelijke afspraak:

De gemeente start een monitoringsprogramma, uitgevoerd door een onafhankelijke partij. De kosten van dit programma worden gedragen door de projecten. De betrokkenheid van ontwikkelaars en omwonenden wordt goed ingevuld. De resultaten worden transparant gedeeld onder de betrokkenen.

5.4.3.7 Grondposities moeten niet leidend zijn in de keuze van locaties voor een windturbine

De beste ruimtelijke opstellingsvariant zou leidend moeten zijn. De ontwikkelaars moeten voorkomen dat grondposities leidend worden in het ontwerp. In andere plaatsen zijn goede ervaringen opgedaan met het socialiseren van grondvergoedingen.

Mogelijke afspraak:

Met de grondeigenaren en ontwikkelaars overeenkomen dat er een goede regeling komt om de grondvergoedingen te verdelen onder de betrokkenen.

5.4.4 COMPENSATIE SCHADE

Onder compensatie wordt verstaan het vergoeden van de materiële en immateriële schade toegebracht aan de omwonenden door de realisatie van een windpark. Vaak wordt hiervoor participatie (of een participatieplan) ingezet door ontwikkelaars. Participatie kan eventueel ingezet worden als middel om middelen te creëren voor de compensatie, maar is meestal een onderdeel van “meeprofiteren”.

5.4.4.1 Planschade

Omwonenden maken zich zorgen over de waardevermindering van hun woning en de financiële consequenties voor bepaalde activiteiten (horeca, bed & breakfast, enz.). Waardedaling moet vooraf vastgesteld worden waarbij omwonenden ook aandacht vragen voor de 2% maatschappelijk eigen risico. Voor compensatie voor de visuele gevolgen is er een voorkeur voor een omwonendenregeling (op basis van afstand tussen woning en windturbine gerelateerde vergoeding) boven een gebiedsfonds.

Mogelijke afspraak:

Gemeente en ontwikkelaars maken afspraken om planschade vooraf te regelen.

5.4.4.2 Reële grondvergoeding en “premie” via de omwonendenregeling

Op dit moment worden in bepaalde projecten (Tholen / Flevopolder) in Nederland hoge grondvergoedingen betaald. Het heeft de voorkeur om reële grondvergoedingen te hanteren en “premie” te vergoeden via de omwonendenregeling. Aan de hand van deze voorbeelden kan een variant voor Emmen worden uitgewerkt. Een kanttekening moet worden gemaakt dat als partijen al grondposities hebben gevestigd, de onderhandelingspositie voor een socialisering van de grondvergoeding minder sterk is.

Mogelijke afspraak:

Vergoedingsmechanisme vastleggen tussen ontwikkelaars, grondeigenaren en omwonenden.

5.4.4.3 Afstand, “visuele last” en “geluidslast” zijn verschillende elementen in de omwonendenregeling

De omwonenden ervaren visuele- en geluidslast niet een-op-een gerelateerd aan de afstand. Deze elementen moeten ook afzonderlijk worden geadresseerd in de omwonendenregeling.

Mogelijke afspraak:

Afstand, “visuele last” en “geluidslast” krijgen afzonderlijk van elkaar een plek in de omwonendenregeling. Betrek inwoners bij het proces en betrek de beleving van de omwonenden bij de uiteindelijke keuze.

5.4.4.4 Investeringsprogramma voor de betreffende gebieden

De gemeente Emmen verricht een inspanning om ruimte te maken voor windenergie in de gemeente. Hiermee draagt zij significant bij aan het behalen van de doelstellingen van de provincie en het Rijk. De middelen die op basis hiervan binnenkomen (onder andere leges) kunnen in het betreffende gebied worden ingezet als

onderdeel van een investeringsprogramma. Aanvullend kan de gemeente extra middelen vragen aan de provincie en het Rijk.

Mogelijke afspraak:

De gemeente Emmen zet een investeringsprogramma in voor de betreffende gebieden, brengt daarvoor eigen middelen in (bijvoorbeeld WOZ-inkomsten en leges) en spant zich in om hiervoor aanvullende middelen bij de provincie en het Rijk te verkrijgen.

5.4.5 OMGANGSAFSPRAKEN

Omgangsafspraken zouden niet gedefinieerd hoeven te worden indien er sprake is van “een goede buur”. In de praktijk blijkt echter dat als deze afspraken niet vooraf gemaakt en vastgelegd worden, er al snel een “burenruzie” ontstaat en er geen sprake meer is van een goede buur. Hoe gaan we met elkaar om en wat kunnen we als burens van elkaar verwachten?

5.4.5.1 Geen onderscheid in gedragscodespelregels

Maak geen onderscheid in gedragscodespelregels tussen inwoners van de gemeente Emmen en betrokken inwoners van een buurgemeente.

Mogelijke afspraak:

De gedragscodespelregels worden ook van toepassing verklaard op buurgemeenten in overleg met ontwikkelaars en de buurgemeenten.

5.4.5.2 Een onafhankelijk “windparkloket” voor vragen en klachten

Het is belangrijk dat er een centraal aanspreekpunt is voor vragen en klachten. Dit kan in de vorm van een “windparkloket” dat door een onafhankelijke partij wordt gefaciliteerd.

Mogelijke afspraak:

Er komt een onafhankelijk windparkloket. Dit loket maakt klachten, vragen en vervolgacties zichtbaar op een website. Per gebied wordt een bewonerscommissie opgericht die verbonden is aan het “windparkloket”.

5.4.5.3 Bindende omgangsafspraken, afdwingbaarheid, boete bij niet afhandelen klachten

Om de afhandeling van klachten niet vrijblijvend te maken, maken we hier duidelijke omgangsafspraken over. De afhandeling wordt afdwingbaar gemaakt en de mogelijkheid voor boetes bij het niet afhandelen van klachten wordt overeengekomen.

Mogelijke afspraak:

Gemeente en ontwikkelaars maken bindende omgangsafspraken in de vergunning. Gemeente en ontwikkelaars ontwerpen gezamenlijk een arbitrage regeling.

5.4.6 MEEPROFITEREN

De komst van een windpark wordt meestal niet als positief ervaren door de meeste mensen. Indien er echter sprake kan zijn van “meeprofitieren” door het gebied (en haar inwoners) kan de komst van een windpark ook positieve gevolgen hebben.

5.4.6.1 Financieel participeren

Ten aanzien van “meeprofitieren” staat het merendeel van de deelnemende omwonenden momenteel nog niet open voor financiële participatie via aandelen of obligaties. Korting op elektriciteit of een omwonendenregeling heeft op dit moment meer de voorkeur mede omdat dit geen eigen inbreng van middelen vereist. De afgelopen periode hebben we de belangstelling onder omwonenden om mee te profiteren van de windturbines zien groeien. De meeste belangstelling gaat uit naar vormen, waarbij men zelf weinig moeite hoeft te doen en de risico's beperkt zijn.

Mogelijke afspraak:

De ontwikkelaars en omwonenden maken afspraken om financieel te kunnen participeren. Er kan gestart worden met een omwonendenregeling. Dit geld kan eventueel gekoppeld worden aan financiële producten (bijvoorbeeld obligaties en certificaten van aandelen).

5.4.6.2 Bied ondersteuning bij opzetten coöperatie

Positieve betrokkenheid bij windenergie wordt vergroot door deel te nemen via een coöperatie. Hiervan zijn in Nederland diverse voorbeelden. In Emmen heeft zich een aantal geïnteresseerden gemeld en aangegeven hier ondersteuning bij te willen ontvangen.

Mogelijke afspraak:

De gemeente Emmen organiseert ondersteuning aan potentiële initiatiefnemers voor energiecoöperaties in de vorm van workshops, informatieavonden en standaardconcepten en ervaringen uit andere projecten. De projectontwikkelaars gaan op een proactieve manier samenwerken met deze initiatiefnemers.

5.4.6.3 Lokale werkgelegenheid creëren

In de regio Emmen vindt een aanzienlijke investering plaats in windenergie. Dit biedt mogelijkheden om de lokale werkgelegenheid te stimuleren.

Mogelijke afspraak:

De gemeente, ontwikkelaars, realiserende en onderhoudende partijen komen overeen dat zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van lokale bedrijven en arbeidskrachten.

Het windakkoord Emmen

Raamovereenkomst windenergie Emmen

1. Uitgangspunten en overwegingen

- De provincie Drenthe heeft de gemeente Emmen de taakstelling opgelegd om 95,5 MW windenergie binnen de gemeente te realiseren.
- De gemeente vindt het daarbij van belang dat windparkontwikkelaars zoveel mogelijk werken in lijn met de wensen van omwonenden en de gemeente.
- Het windakkoord Emmen omvat in dit kader de maatschappelijke spelregels waaronder windenergie in Emmen ontwikkeld kan worden.
- Deze samenwerkingsovereenkomst legt de afspraken vast tussen gemeente, windparkontwikkelaars en overige organisaties / rechtspersonen en regelt hoe de betrokken partners omwonenden betrekken bij de realisering van de windopgave in Emmen.
- Er is bewust gekozen voor de overeenkomst als vorm, omdat een gedragscode zelfregulerend en daarmee vrijblijvender is. Deze overeenkomst (ver)bindt alle betrokken partijen. Onderdelen van bestaande gedragscodes (NWEA en NLVOW) en beleid van de gemeente Emmen (regieplan) zijn daarbij als bouwstenen gebruikt.
- De overeenkomst is opgezet als raamovereenkomst voor alle windparkontwikkelaars die zich hebben aangemeld bij de gemeente Emmen.
- Naast reguliere projectontwikkelaars wordt ruimte geboden aan burgerondernemingen (lokale energiecoöperaties). Deze dienen zich aan te melden –bij voorkeur- voor vaststelling van de gemeentelijke structuurvisie en worden dan als windparkontwikkelaar aangemerkt.
- De overeenkomst bevat allereerst omgangsafspraken die zowel in alle fasen (planontwikkeling, projectontwikkeling, bouw, beheer en exploitatie gehanteerd moeten worden.
- Daarnaast wordt voor de plan- en projectontwikkelingsfase een bouwpakket (Hoofdstuk 5) gehanteerd. Deze bevat een basispakket dat gemeentebreed dient te worden toegepast en een pluspakket dat gebieds- en projectgericht verder kan worden ingevuld.
- Het bouwpakket richt zich op drie onderdelen, te weten het minimaliseren van overlast voor omwonenden, compensatie van schade toegebracht aan mens, natuur, landschap en / of milieu en het meeprofiteren van omwonenden in de opbrengst van een windpark.

2. Partijen

De gemeente Emmen

hierna te noemen '**Gemeente**'

De windparkontwikkelaars:

- ..
- ..

hierna te noemen '**Ontwikkelaars**'

Overige betrokken partijen

3. Definities

Later nader in te vullen

Omwonenden:

Eigenaar of hoofdbewoner van een woning gelegen binnen 2 km van een (gepland) windpark waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen inwoners van de gemeente Emmen en inwoners van een buurgemeente.

De keuze van 2 km is gebaseerd op de maximale afstand waarbinnen de Raad van Staten iemand binnen dit dossier als belanghebbende accepteert in een procedure.

Windparkontwikkelaar

p.m.

In beschrijving rekening houden met reguliere projectontwikkelaars en lokale energiecoöperaties

Participatieplan

Het plan waarin voor de verschillende projectfasen (ontwikkeling, bouw en exploitatie) wordt weergegeven wie op welke wijze belanghebbend is en op welke wijze deze verschillende partijen worden betrokken bij het project.

4. Uitgangspunten proces en omgangsafspraken

4.1 Aanpak op basis van drie fasen

Deze raamovereenkomst maakt onderscheid in verschillende hoofdfases;

- De **planontwikkelingsfase** voor besluitvorming van de structuurvisie
- De **projectontwikkelingsfase** op basis van de vastgestelde structuurvisie
- De **bouw-, beheer- en exploitatiefase**

Planontwikkelingsfase voor vaststelling structuurvisie

- Gemeente en ontwikkelaars gaan vanaf het moment van vaststelling van de ontwerpstructuurvisie een samenwerkingsverband aan. Deze samenwerking wordt z.s.m. vastgelegd in deze raamovereenkomst. Ondertekening van deze overeenkomst is een voorwaarde om in goede samenwerking met de gemeente Emmen en haar inwoners een windpark te kunnen ontwikkelen en realiseren.
- Het samenwerkingsverband richt zich op realisering van de windopgave in Emmen binnen de door de gemeente vastgestelde kaders. Daarbij gaan verbonden partijen uit van georganiseerde betrokkenheid van omwonenden, optimalisering van het ruimtelijke ontwerp, minimaliseren van de negatieve effecten en optimalisering van het maatschappelijk en economisch rendement. Partijen realiseren zich dat hierin een balans gevonden dient te worden en zijn bereid de daarbij horende dilemma's te delen en gezamenlijk te werken aan keuzes en oplossingen.
- De gemeentelijk kaders uit het regieplan beschrijven de opgave en de doelen die onder meer zijn gericht op vroegtijdige betrokkenheid van omwonenden, minimalisering van overlast en meeprofiten. Door de vaststelling van het regieplan in de gemeenteraad vormt die voor alle partijen een belangrijk vertrekpunt.
- De gemeente richt het projectbureau c.q. de ontwikkelingsmaatschappij windenergie in die regie voert over het totaal proces en de verdere gebiedssamenwerking faciliteert.
- In de fase voor vaststelling van de structuurvisie worden de windparkontwikkelaars uitgenodigd en uitgedaagd om voor de diverse locaties een maatschappelijk aanbod te doen. Dit houdt in dat zij voor de geselecteerde zoekgebieden een eerste planuitwerking presenteren op basis van een door gemeente opgestelde uitvraag.
- De planuitwerkingen worden door de gemeente op basis van een nog te ontwikkelen puntensysteem beoordeeld op bijvoorbeeld ruimtelijke kwaliteit, de omgevingsimpact, economische aspecten en maatschappelijk meerwaarde.
- In deze uitvraag en planuitwerking wordt rekening gehouden met de door WK3 verzamelde bevindingen en een door het college van B&W vastgesteld bouwpakket van eisen (hoofdstuk 5).
- Elke ontwikkelaar licht in haar aanbod toe op welke wijze zij invulling wil geven aan de in deze overeenkomst aangegeven onderdelen. Dit aanbod dient minimaal invulling te geven aan de basisonderdelen uit het bouwpakket en verder duidelijkheid te geven over de al dan niet toe te passen verdere onderdelen uit het pluspakket.
- Bewoners worden betrokken bij deze planontwikkeling. Dit gebeurt onder regie van het projectbureau.

De planuitwerking is te lezen als een variant op het participatieplan uit de NWEA gedragscode maar betreft daarnaast ook een eerste voorontwerp van het windpark.

- Voor deze planuitwerking geldt een uiterlijke inzendtermijn die door de gemeente wordt vastgesteld.
- Deze beoordeling weegt mee in de finale besluitvorming over de (verdeling van de taakstelling over de) zoekgebieden c.q. de finale vaststelling van de structuurvisie in de gemeenteraad.

Projectontwikkelingsfase na vaststelling van de structuurvisie

- Na vaststelling van de structuurvisie wordt de gemeentebrede samenwerking voortgezet voor de geselecteerde zoekgebieden en preferente ontwikkelaars.
- Daarnaast en daarbij worden voor ieder zoekgebied samenwerkingsverbanden gevormd van ontwikkelaars en omwonenden. Hierin voert de gemeente regie en zorgt voor een level playing field
- Indien in een zoekgebied sprake is van meerdere ontwikkelaars worden voor dat gebied de omgangsvormen voor projectontwikkeling door gemeente en ontwikkelaars in een aparte samenwerkingsovereenkomst vastgelegd.
- Binnen dit samenwerkingsverband nemen ontwikkelaars het voortouw tot verdere projectvoorbereiding (ontwerp, businesscase en vergunningaanvraag).
- Inbreng van omwonenden wordt gefaciliteerd en gesteund door de gemeente. Dit kan o.a. door het faciliteren van ondersteuning van externe deskundigheid.

Invulling bewonersbetrokkenheid bij projectontwikkelingsfase

- Na vaststelling van de structuurvisie wordt door elk plangebied een bewonersplatform gevormd bestaande uit 6 tot 8 omwonenden. Deze omwonenden worden voorgedragen vanuit, en door de bewoners, die binnen ca. 2 km van het geplande windpark wonen. De gemeente benoemt deze vertegenwoordigers.
- Omwonenden worden door de ontwikkelaars en gemeente vroegtijdig betrokken bij de projectontwikkeling. Ontwikkelaars, gemeenten en bewonersplatform stellen daartoe een participatieplan op.
- De leden van het bewonersplatform zorgen mede voor de terugkoppeling naar de overige omwonenden.
- In het participatieplan wordt o.a. invulling gegeven aan de informatievoorziening en het betrekken van overige omwonenden.
- Dit plan voorziet eveneens in ontwerpateliers als vervolg op het WK3 proces. Hierbij wordt in groepen ingezoomd op de locatie, worden opstellingen geschetst en ontwerpideeën in 3D gedeeld. Hierbij gaat het om onderwerpen zoals de hoogte, het vermogen, aantal windturbines, opstellingsvorm, kleur en slagschaduw. Maar ook heersend achtergrondgeluid en windrichting, brongeluid windturbines (merk / type), zichtbaarheid en mogelijke mitigerende maatregelen.

Bouw-, beheer- en exploitatiefase

- Het bewonersplatform vormt ook in deze fase de schakel tussen omwonenden en de parkeigenaar / beheerder.
- Ieder parkeigenaar / beheerder is aangesloten op een door de gemeente op te richten windloket (zie 4.2) en is gebonden aan een gemeentebreed geldende klachten- en arbitrageregeling (zie 4.3).

4.2 Informatievoorziening en communicatie

- De gemeente en elke ontwikkelaar zorgen voor goede en tijdige informatie in de fasen van planontwikkeling, projectontwikkeling, bouw, beheer en exploitatie.
- De gemeente en elke ontwikkelaar wijst een contactpersoon aan waar iedereen terecht kan met vragen, suggesties of klachten.

Windloket

- Er wordt een onafhankelijk centraal, gemeentebreed windloket (website, telefoon, e-mailadres) ingesteld voor de informatievoorziening tijdens de planontwikkeling, bouw en exploitatie. Dit windloket vormt ook het verzamelpunt voor vragen en klachten.
- Het toezicht op het windloket is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, de ontwikkelaars / exploitanten en bewonersplatforms.
- In de exploitatiefase geeft het windloket voor de parken in ieder geval informatie over storingen, onderhoud en de jaarlijkse cijfers op basis waarvan gecheckt kan worden of voldaan is aan de geluidnorm (windsnelheden, toerental, draaiuren, uren geluidreductiemodus).
- De contactpersonen van de gemeente en de contactpersoon van elke initiatiefnemer zijn via het windloket bereikbaar.

4.3 Klachten- en arbitrageregeling

- Bij een klacht dient de inbrenger binnen 3 werkdagen een reactie te hebben gehad met een indicatie van de verwerking van de klacht.
- Alle klachten dienen binnen 3 weken te worden afgehandeld.
- De behandeltermijn kan eenmalig gemotiveerd met 3 weken worden verlengd.
- Voor de arbitrage en toezicht wordt een Commissie van Toezicht ingesteld met vertegenwoordigers voorgedragen uit belanghebbenden.

5. Bouwpakket voor plan- en projectontwikkelingsfase

5.1 Minimaliseren overlast

Basispakket

Algemeen

- Een onafhankelijke partij voert voor elk geselecteerd zoekgebied een nulmeting uit.
- Na de bouw van een windpark voert de onafhankelijke partij een monitoringsprogramma uit. De resultaten van de nulmeting en de monitoring worden besproken met de ontwikkelaars / exploitanten en bewonersplatforms en beschikbaar gesteld via het windloket.
- De gemeente Emmen verstrekt voor elk windpark een vergunning voor een bepaalde duur en stelt daarin nadere voorwaarden voor de afbraak en sloop van de windturbines.

Geluid, slagschaduw en aanzicht

- Bij alle windparken wordt uitgegaan van toepassing van de best beschikbare technieken (BBT) om de omgevingseffecten te minimaliseren.
- Het maximale brongeluid van de windturbine(s) bedraagt 105 dB(A). Dit is vastgelegd in de structuurvisie. Overschrijding hiervan kan alleen indien aangetoond wordt dat er geen sprake is van toename van overlast voor omwonenden.
- De windturbines worden uitgerust met een stilstandvoorziening, die de windturbine automatisch uitschakelt als slagschaduw optreedt. Uitgangspunt is het totaal voorkomen van slagschaduw voor omwonenden de z.g. "0" optie.
- Om het landschap niet nodeloos te belasten met de aanwezigheid van windturbines dienen windturbines die (permanent) niet meer worden gebruikt voor de opwekking van energie te worden verwijderd (afbraakregeling).
- Er is geen verlichting op de windturbine of de verlichting is afgeschermd, zodat omwonenden hier geen last van hebben.

Pluspakket

- Ontwikkelaars gaan uit van socialisatie van grondvergoeding, zodat er in de zoekgebieden ontwerprijheid bestaat en optimalisering van ontwerp mogelijk is.
- Het overeenkomen van een lagere niveau van geluidshinder. De te realiseren streefwaarde wordt vastgelegd in de vergunning.

- De kleurkeuze van de windturbines is passend in de omgeving en wordt bepaald in overleg met het bewonersplatform.
- De wieken zijn voorzien van een anti-schitteringscoating.
- Bij windturbines met een tiphoogte van meer dan 150 meter worden in plaats van lichten andere technieken gebruikt om de windturbines zichtbaar te maken voor vliegverkeer of worden de lichten afgeschermd voor de bewoners.
- De zichtbaarheid van de windturbines is verminderd door in overleg met het bewonersplatform op strategische plekken (erf)beplanting aan te brengen.

5.2 Compensatie schade

Basispakket

- Uitgangspunt is dat een windpark zo min mogelijk overlast en / of schade toebrengt aan mens, natuur, landschap of milieu. Voor de compensatie van niet te voorkomen schade wordt een zonering gehanteerd.
- Waardevermindering wordt in de projectontwikkelingsfase –voorafgaande aan de vergunningverlening- op onafhankelijke wijze in beeld gebracht c.q. getaxeerd.
- Omwonenden die te maken krijgen met waardevermindering krijgen voorafgaande aan de vergunningverlening inzicht in de reële hoogte en compensatie daarvan.
- De gemeente regelt voorafgaande aan de vergunningverlening de planschadedekking een de hand van anterieure overeenkomst.

Zone tot 500 meter van een (gepland) windpark

- Aanbod aan individuele omwonenden en eventueel uitkoop.

Pluspakket

Zone tot 1100 meter van een (gepland) windpark

- Voorafgaande aan de start van de bouw van het windpark wordt de planschade voor eigenaren van woningen in deze zone geregeld.
- Een verzoek om planschade in verband met de bouw van een windpark is vrijgesteld van de standaardheffing van 500 euro.
- De gemeente neemt in de vergunning voor de bouw van een windpark de voorwaarde op dat pas gestart kan worden met de bouw, wanneer alle planschadeprocedures binnen 1100 meter zijn afgerond.
- De 2% maatschappelijk eigen risico volgens de planschadeprocedure wordt gecompenseerd door de ontwikkelaar.

Toelichting hoe dit geregeld kan worden volgt.

5.3 “Meeprofiteren”

Basispakket

Uitgangspunt is dat omwonenden die omgevingshinder ondervinden daarvoor worden gecompenseerd doordat zij meeprofiteren van de opbrengst van een windpark zolang de windturbines er staan.

Omwonendenregeling

- Voor de zone binnen 1100 meter van een (gepland) windpark dient de ontwikkelaar met een voorstel voor een afstand gerelateerde omwonendenregeling te komen. Deze vergoeding wordt uitgekeerd zolang de windturbines er staan.

De omwonendenregeling kent een zonering die rekening houdt met de omgevingseffecten en hinder van het windpark ter plaatse, de grootte van het park (aantal MW). Het is maatwerk per gebied. Een financiële vergoeding in de vorm van bijvoorbeeld een korting op de elektriciteitsrekening is daarbij een optie.

Participatie in ontwikkeling en exploitatie

- Omwonendenorganisaties krijgen de gelegenheid tot ontwikkeling en exploitatie van windturbines in hun eigen woongebied, zelfstandig of als onderdeel van een parkontwikkeling door een ontwikkelaar.
- Deze ontwikkeling kan bestaan uit oprichting van een eigen energiecoöperatie of oprichting en exploitatie van eigen windturbines (dorpsmolen).

- Wanneer daar behoefte aan is, faciliteert de gemeente ondersteuning van omwonenden bij de aanpak en organisatie hiervan.
- Gedurende de bouw, beheer en exploitatie van een windpark wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van lokale bedrijven en arbeidskrachten.

Gebiedsprogramma en gebiedsfonds

- De gemeente start een gebiedsfonds met gemeentelijke inkomsten uit het windpark (leges, WOZ).
- De middelen van dit gebiedsfonds kunnen worden aangewend voor zaken van algemeen nut op het gebied van leefbaarheid, landschap, natuur, milieu en / of leefbaarheid binnen een straal van 5 km van het windpark.

Pluspakket

Grondvergoedingen

- Ontwikkelaars en gemeente bepalen in overleg een maatstaf voor een reëel vergoedingsniveau voor grondeigenaren.
- Deze maatstaf vormt het uitgangspunt voor projectontwikkeling en grondovereenkomsten.

Gebiedsprogramma en gebiedsfonds

- In overleg richten de ontwikkelaar, de gemeente en het bewonersplatform in elk gebied met een (gepland) windpark gezamenlijk een gebiedsfonds in.
- In de projectontwikkeling voor het windpark wordt een koppeling gemaakt met het bredere gebieds / investeringsprogramma voor het gebied.

Financiële participatie

- De ontwikkelaar biedt omwonenden in een straal van 5 km van het (geplande) windpark de mogelijkheid voor financiële participatie (aandelen of obligaties) in het windpark. De initiatiefnemer doet hiervoor een voorstel.

5.4 Zorgvuldig beheer

Pluspakket

- Piekgeluid wordt zoveel mogelijk voorkomen door de wettelijke 47Lden af te spreken als gemiddelde voor een korte periode dan als jaargemiddelde.
- Stilstandsvoorzieningen (stopknop) in bijzondere situaties.

BIJLAGE 2 ENQUÊTE ONDER DEELNEMERS GEBIEDSPROCES

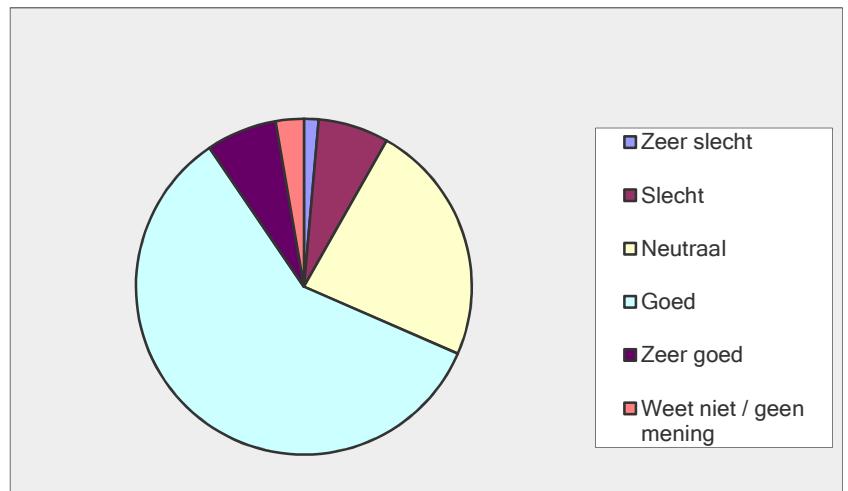
Het gebiedsproces is in korte tijd doorlopen en heeft veel gevraagd van haar deelnemers. Het platform wilde graag weten hoe de deelnemers de werkwijze hebben ervaren. Wat ging goed? En wat kon beter? Maar ook welke belangrijke zaken moeten we meenemen voor het vervolg en voor het opleveren van de bevindingen?

Aan alle deelnemers van het gebiedsproces is daarom een korte enquête van 16 vragen verstuurd. Een groot deel van de deelnemers aan het gebiedsproces heeft gereageerd, in totaal is de enquête 95 keer ingevuld door deelnemers uit alle zoekgebieden. 44% van de respondenten woont binnen de door de gemeente Emmen gestelde 1100 meter afstand.

Uit de enquête blijkt dat ongeveer tweederde het belangrijk vindt dat platform Windkracht 3 de opdracht heeft gekregen om een gebiedsproces te organiseren en informatie van omwonenden te verzamelen. Een aantal deelnemers heeft aangegeven wel twijfels te hebben bij de onafhankelijkheid van het platform.

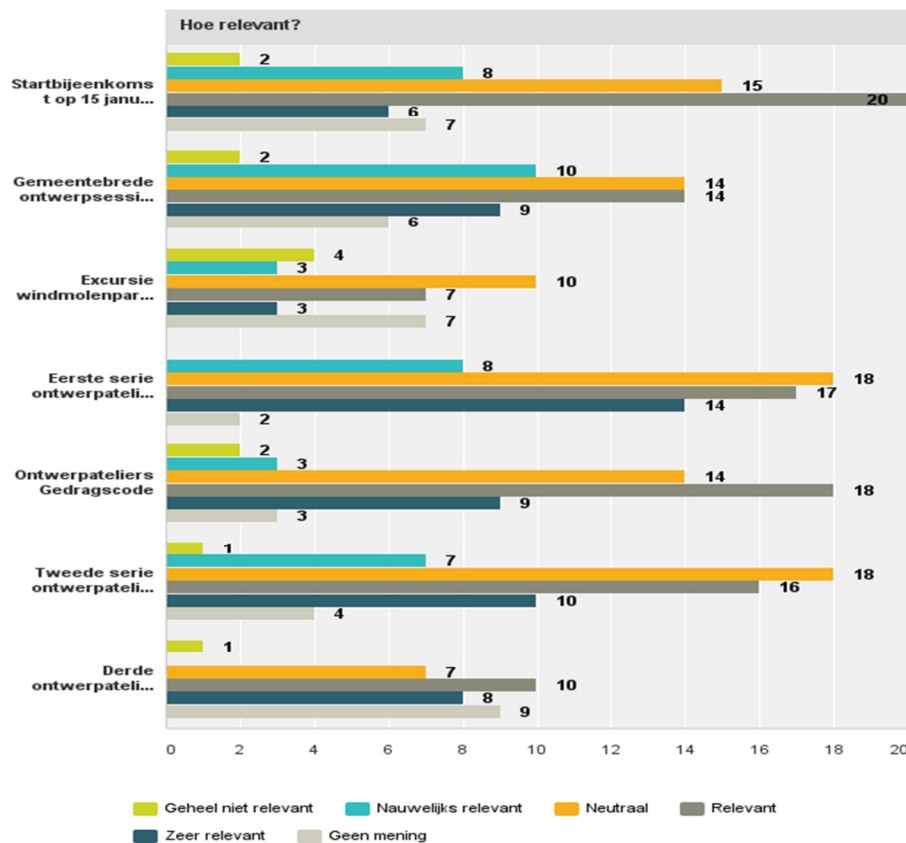
Het wordt gewaardeerd dat men zijn mening kon uiten in dit proces en dat er meegedacht kon worden. Grote vraag blijft bij de omwonenden of hun inbreng straks een rol heeft in de besluitvorming.

De georganiseerde bijeenkomsten zijn over het algemeen als relevant ervaren. Ook de informatie die gedeeld is, is als positief beoordeeld. Daarbij werd aangegeven dat het lastig is dat er gedurende het proces nieuwe mensen aansluiten, waardoor het proces vertraagde en er herhaling optrad. Ook is aangegeven dat door de korte tijdspanne de bijeenkomsten erg kort op elkaar plaatsvonden, hierdoor hadden data bijvoorbeeld ook eerder bekend gemaakt moeten worden.

Feit dat het proces tegelijkertijd met het m.e.r. onderzoek liep zorgde ervoor dat gedurende het proces soms de kaders veranderden (bijvoorbeeld de inventarisatiekaart en de toevoeging van de Veenschapsweg). Ook bleek uit de enquête dat de opkomst bij de tweede ronde ontwerpateliers afnam.

Antwoord op de vraag ' Wat vond u van de informatievoorziening door het platform?'

Antwoorden op de vraag 'Hoe relevant beoordeelt u de georganiseerde bijeenkomsten?'

Ook is aan de deelnemers gevraagd welke onderwerpen ze graag terug willen zien in het eindrapport, veel genoemde onderwerpen zijn:

- Dilemma van representativiteit, er is geen eenduidige mening onder de omwonenden en een beperkte groep heeft mee gedaan.
- Invulling van insluitingscriteria.
- Toelichting 'lintbebouwing'.
- Draagkracht voor bepaalde gebieden.
- Compensatie en coöperatief bezit van windturbines.
- Selectie van locaties o.b.v. motivering.
- Concentratie vs. spreiding.
- Minimalisering overlast.
- Alternatieven van windenergie.
- Consequenties 4 MW turbines.

De meerderheid heeft aangegeven behoefte te hebben aan een vervolg van platform Windkracht 3 onder andere ten aanzien van informatievoorziening, loket richting politiek, coöperatievorming en het ontwerpen van opstellingen voor de definitieve locaties.

Colofon

Uitgave: platform Windkracht 3, p.a. gemeente Emmen Postbus 30001, 7800 RA Emmen.

Samenstelling en eindredactie: Reinder Hoekstra NMF
Drenthe/Rob Rietveld NLVOW

Bijzondere dank: voor ondersteuning ontwikkeling, organisatie en productie aan:

Rudi Gengler en Christa Vedelaar, gemeente Emmen
Annelies Wesselink, HaskoningDHV
Rik Olde Loohuis, Wouter Guliker, ROM 3D

